Niet voor publicatie. Rapport No. 22.

ONDERZOEK NAAR DE KOSTPRIJZEN VAN DE VOORNAAMSTE AKKERBOUWPRODUCTEN VOOR OOGST 1943.

DOEL.

Het verkrijgen van een zoo betrouwbaar en volledig mogelijk beeld van de absolute en relatieve hoogte van de kostprijzen der voornaamste akkerbouwproducten, zooals die naar alle waarschijnlijkheid bij een gemiddelde oogstverwachting, gelet op de huidige bijzondere productiebelemmeringen, in 1943 zullen zijn.
Bij de berekening dezer kostprijzen is zooveel mogelijk getracht, zoowel wat kosten als opbrengsten betreft, de meest voorkomende toestand weer te geven. Bijzonderheden, die op sommige basisbedrijven voorkwamen, zooals b.v. zaaizaadwinning, pootgoedselectie, zijn uitgeschakeld. Voor de klei is b.v. aangenomen, dat de geheele aardappeloogst voorzoover deze daarvoor geschikt is, bestemd is voor consumptie. Voor de Veenkoloniën is als bestemming van den geheelen oogst de fabriekmatige verwerking aangenomen. Eenzelfde standpunt werd ingenomen bij de berekening van den melkprijs in rapport No. 16, waar de bijzondere baten van een deel der bedrijven, voortvloeiende uit de fokkerij, buiten beschouwing zijn gelaten.

DE BASISGEGEVENS.

Voor dit onderzoek kon nog geen gebruik gemaakt worden van de door het Landbouw-Economisch Instituut in 1941 begonnen kostprijsboekhoudingen, daar de afsluiting van deze boekhoudingen nog niet ver genoeg gevorderd was. Noodgedwongen hebben wij ons daarom moeten baseeren op vrijwel dezelfde basisgegevens als die, welke verwerkt zijn in de vroeger door het L.E.I. uitgebrachte rapporten nos. 5, 7, 11, 12 en 13. Onderstaande staat geeft een overzicht van de gebieden, de basisjaren en het aantal waarnemingen.

STAAT I.

Producten.	GRONINGEN					
	Noordelijke Bouwstreek		Oldambt		Veenkoloniën	
	I	II	I	II	I	II
Granen, peulvruchten, zaden.						
Wintertarwe	1936/'39	62	1936/'39	40	-	-
Zomertarwe	1936/'39	46	1936/'39	40	1939/'41	15
Wintergerst	1936/'39	59	1936/'39	36	-	-
Haver	1936/'39	64	1936/'39	42	1939/'41	15
Erwten	1936/'39	53	1936/'39	31	-	-
Geel mosterdzaad	1937/'39	3	1936/'39	13	-	-
Blauwmaanzaad	1938/'39	5	1937/'39	4	-	-
Karwijzaad	1936/'39	23	1936/'39	24	-	-
Koolzaad	1936/'38	21 1)	1)	1)	-	-
Rogge	-	-	-	-	1939/'41	15
Suikerbieten.	1936/'39	67	1936/'39	31	-	-
Aardappelen.						
Fabrieksaardappelen	-	-	-	-	1939/'41	15

Producten.	Overijsel (gemengd bedrijf op zand)				Zeeland	
	Oost		West			
	I	II	I	II	I	II
Granen, peulvruchten, zaden.						
Haver	1938/'39	10	-	-	-	-
Rogge	1938/'39	10	1938/'39	6	-	-
Suikerbieten.					1939/'40	9
Consumptieaardappelen.	1938/'39	10	1938/'39	6	1937/'41	8

I. Basisjaren, II. Aantal waarnemingen (één waarneming is één bedrijf gedurende één oogstjaar).

1) Totaal aantal waarnemingen van Noordelijke Bouwstreek en Oldambt zijn samengenomen onder Noordelijke Bouwstreek.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT BIBLIOTHEEK

L.E.I.

Uit dit overzicht blijkt, dat althans wat de belangrijkste producten betreft, het aantal waarnemingen in de Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt tamelijk bevredigend is. Voor de Veenkoloniën, Overijsel en Zeeland en eenige minder belangrijke producten in de Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt is de basis smal, of zelfs zeer smal.

DE METHODE.

De hoeveelheid ter beschikking staande kostprijsgegevens van akkerbouwproducten is niet toereikend om een volledig kostenbeeld te verkrijgen, zooals dat b.v. wel mogelijk was voor den kostprijs van melk in eenige gebieden (rapport No. 16). Dit kostenbeeld is van zooveel belang, omdat bij de bepaling van den prijs eigenlijk niet alleen afgegaan kan worden op den gemiddelden kostprijs; ook de afwijking van het gemiddelde (de spreiding van den kostprijs van de verschillende bedrijven) dient men te kennen. Hoe het met den kostprijs gesteld is van de relatief duur werkende bedrijven, is van veel belang, indien het in de bedoeling ligt door middel van verhooging of verlaging van den prijs de omvang van de productie van een bepaald gewas te vergrooten of te verkleinen.
Toegepast zijn:
a. De methode van de gemiddelden.
Indien het aantal waarnemingen niet voldoende is voor het samenstellen van een frequentie-diagram, verdient het de voorkeur gemiddelden te berekenen, daar een gemiddelde een juister indruk geeft dan de waarnemingen ieder afzonderlijk. Bij het toepassen van deze methode is het wel van belang te weten in hoeverre de gemiddelde kostprijzen der in het onderzoek betrokken bedrijven overeenstemmen met de gemiddelde kostprijzen van alle bedrijven uit hetzelfde gebied. Een aanwijzing hiervoor is te vinden in de vergelijking van de verhouding tusschen bedrijfskosten en -baten (kostenfactor) met die van een groot aantal bedrijven met alleen fiscale boekhouding.
Voor de Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt is het gemiddelde van de onderzochte bedrijven vrijwel in overeenstemming met het gemiddelde van een groote groep fiscale bedrijven. Voor de bedrijven uit de Groninger Veenkoloniën bleek bij een dergelijk onderzoek over het eene basisjaar 1939 de gemiddelde kostenfactor van de in het onderzoek betrokken bedrijven hooger te liggen dan de groote groep bedrijven met fiscale boekhoudingen. Van de Overijselsche bedrijven was in dit opzicht niets bekend.
b. De methode van projectie.
De gegevens uit Zeeland zijn afkomstig van een kleine groep zeer goede bedrijven, met een groote oppervlakte bebouwd met de betreffende gewassen. Ter interpretatie zijn daarom de uitkomsten van de berekeningen van deze basisbedrijven geplaatst in het kader van een 200-tal bedrijven, waarvan de totale bedrijfskosten en -baten bekend waren. De kostenfactoren - aantal guldens kosten per f 100.-- baten - van deze bedrijven zijn in een frequentiediagram (zie grafiek I) gerangschikt naar de grootte. De gemiddelde kostprijs van de in het onderzoek betrokken bedrijven is nu omgerekend tot den kostprijs van een bedrijf, dat gemiddelde kosten heeft, door den berekenden kostprijs te veranderen in de verhouding van den gemiddelden kostenfactor van de betreffende bedrijven tot den kostenfactor van het middenbedrijf uit het frequentiediagram.
Hierbij is dan verondersteld, dat de verhouding van den kostprijs van een bepaald product op een bepaald bedrijf ten opzichte van den kostprijs van het bedrijf met gemiddelde kosten, dezelfde is als de verhouding van den kostenfactor van dit bedrijf tot den kostenfactor van het bedrijf met gemiddelde kosten; m.a.w. verondersteld is, dat een bedrijf, dat in totaal genomen lage respectievelijk hooge kosten heeft dit ook, en in gelijke verhouding, zal hebben voor elk product afzonderlijk.
In onze vorige rapporten No. 11 en 13 is ten opzichte van de plaats der onderzochte bedrijven in het frequentie-diagram een veronderstelling gemaakt. In dit rapport is deze plaats door nader onderzoek berekend.

DE VERWERKING VAN DE GEGEVENS.

1. De kosten voor de verschillende gewassen per ha. in de basisjaren zijn voor alle bedrijven per jaar gemiddeld. Elk basisjaar is even zwaar gewogen voor de berekening van het uiteindelijk gemiddelde. Op sommige punten zijn correcties aangebracht in het basismateriaal. De belangrijkste hebben betrekking op pootgoed, kunstmest en op die bijzondere werkzaamheden, welke voor ons doel buiten beschouwing dienden te blijven. In bijlage III wordt te dezen opzichte nauwkeurig opheldering verschaft. De gespecificeerde gegevens uit de basisjaren zijn te vinden in de bijlagen, die in de inhoudsopgave staan aangegeven.

2. De omrekening van de kosten per ha. in de basisjaren op het huidige peil bij normale productieomstandigheden geschiedde met behulp van wijzigingscoëfficienten, die in de betreffende bijlagen genoemd worden en toegelicht zijn in bijlage III. De aandacht wordt erop gevestigd, dat, daar dit rapport in November werd opgezet, de kosten in het algemeen zijn omgerekend tot het prijspeil van November-December 1942. Voorts zijn nergens hoogere prijzen opgenomen dan de officiëel vastgestelde. Bij de samenstelling van de wijzigingscoëfficienten is in hoofdzaak gebruik gemaakt van de statistiek over het verloop van de prijzen loco-boerderij van de bedrijfsbenoodigdheden,die door het Contraal Bureau voor de Statistiek op verzoek van en in overleg met het Landbouw-Economisch Instituut in 1942 is opgezet. De resultaten van de omrekening zijn op dezelfde bijlagen als de gegevens uit de basisjaren weergegeven.
3. Uitgaande van de waarschijnlijke kosten per ha. in 1943 bij normale productieomstandigheden en genormaliseerde opbrengsten (zie bijlage I) zijn eenige correcties aangebracht, welke verband houden met de oogstderving tengevolge van het tekort aan stikstofhoudende en fosforzuurhoudende meststoffen. Wij hebben hierbij gebruik gemaakt van de conclusies van een onderzoek, dat ingesteld is door het Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek te Wageningen in samenwerking met het Bodemkundig Instituut te Groningen. In bijlage XXXVIII is het beknopte verslag van dit onderzoek te vinden. Het heeft alleen betrekking op de gecombineerde oogstderving, tengevolge van het ontbreken van fosforzuur en het tekort aan stikstof; met een eventueel tekort aan kali is geen rekening gehouden. Ook een eventuele vermindering van de opbrengst tengevolge van minder goede bewerking en verzorging der gewassen of het voorkomen van meer onkruid als gevolg van de minder goede bemesting en het minder zorgvuldig wieden is buiten beschouwing gebleven.
Onwillekeurig dringt zich de vraag op of de oogstderving, tengevolge van het in onvoldoende mate aanwezig zijn van meststoffen, - en hetzelfde geldt voor de vermindering van de melkproductie, als gevolg van het nagenoeg ontbreken van krachtvoer - in wezen niet hetzelfde verschijnsel is, als zich in de industrie voordoet onder den naam onderbezetting. In beide gevallen toch wordt de aandacht getrokken door het feit, dat de productie in natura in vergelijking met vroegere perioden, onder "normale" technische productieomstandigheden, is verminderd. Hoewel de verschijnselen in hun gevolgen veel overeenkomst vertoonen, is in wezen een belangrijk onderscheid op te merken.
Bij onderbezetting wordt gelet op dat deel van het productieapparaat dat niet meer gebruikt wordt. Indien de productiecapaciteit zoovoel kleiner was als de onderbezetting bedraagt, zou de werkelijke productie or niet geringer door worden. Zou het onder de huidige omstandigheden noodzakelijk zijn (b.v. tengevolge van verwoesting) een sigarettenfabriek nieuw te bouwen en in te richten, dan zou men deze een zoodanige capaciteit kunnen geven, dat geen onderbezetting bij de huidige tabakspositie zou voorkomen.
Bij de oogstderving valt de aandacht niet op een deel van het productieapparaat, dat onbenut blijft, maar op de veranderde productieomstandigheden.
Door een beperkte aanwezigheid van kunstmeststoffen en het ontbreken van krachtvoeder zijn de productieomstandigheden van den akkerbouw en de veehouderij veranderd. Onder deze omstandigheden zou ook bij het nieuw opzetten van een landbouwbedrijf een hoogeren kostprijs per eenheid product te verwachten zijn dan onder productieomstandigheden, die een ruim gebruik mogelijk maken van kunstmest en veevoer.
Ook buiten den landbouw komt het verschijnsel van hoogere kosten tengevolge van veranderde productieomstandigheden voor, b.v. de stijging van de tractiekosten bij vervanging van benzine door generatorgas.
De kosten van onderbezetting zijn een erfenis uit andere tijden; de oogstderving hangt samen met de huidige productieomstandigheden. Zouden de huidige productieomstandigheden permanent zijn, dan zou de onderbezetting na verloop van tijd verdwijnen, de lagere productie uit hoofde van de veranderde productieomstandigheden zou dan "normaal" zijn.
Hieruit moge blijken, dat onderbezetting en oogstderving uit kostenoogpunt twee verschillende verschijnselen zijn.
De oogstderving brengt ook voor sommige kostenelementen een vermindering met zich mede (zie bijlage XXXVII). Hierbij hebben wij ons gebaseerd op schattingen van de Commissie van Advies.
4. De geldelijke opbrengsten van de bijproducten zijn op de kosten van het hoofdproduct in mindering gebracht. Voor de bijproducten zijn de huidige prijzen of waarde loco-boerderij in rekening gebracht.

L.E.I.

5. De berekeningen hebben alle plaats gevonden op den grondslag van pacht. Daar in de meeste gevallen het bedrijf in eigendom was, moesten dus de eigenaarslasten worden geëlimineerd en hiervoor in de plaats een bedrag voor pacht worden opgenomen. Getracht is zoo goed mogelijk de werkelijke huidige pachtwaarde van de betreffende categorie bedrijven te benaderen. In bijlage III is hierover meer te vinden.
6. In de eindberekeningen (zie de betreffende in de inhoudsopgave genoemde bijlagen) zijn beknopte opstellingen van de kostprijsberekeningen gemaakt. Uitgegaan wordt van de totale kale kosten (zonder pacht) zooals die in 1943 zouden zijn onder normale productieomstandigheden (zie de uitkomsten van de gespecificeerde kosten). Van deze kosten is afgetrokken de kostenvermindering in verband met de oogstderving en is bijgeteld de pacht.
Vervolgens is de waarde van de bijproducten weer in mindering gebracht van de kosten. Tenslotte zijn de totale kale kosten van het hoofdproduct gedeeld door het aantal eenheden verwacht product voor oogst 1943. Dit laatste is de genormaliseerde hoeveelheid na aftrek van de oogstderving.
7. Ter oriënteering zijn op dezelfde bijlagen, die de eindberekeningen weergeven, ook kostprijzen berekend, waarin een ondernemersloon is verdisconteerd. In overeenstemming met de voor andere producten gevolgde gewoonte om 20% van de gemiddelde totale kale kosten als ondernemersloon in te calculeeren is dat ook voor de akkerbouwproducten gedaan. Wij meenen in de hoogte van de kale kosten een bruikbare maatstaf te hebben gevonden voor de relatieve hoogte van het ondernemersloon. De absolute hoogte onttrekt zich aan de beoordeeling van een instelling als het Landbouw-Economisch Instituut; 20% van de kale kosten is dan ook louter als een aanknoopingspunt te beschouwen. Daar een in de kale kosten uitgedrukt procentueel gefixeerd ondernemersloon stijgt naarmate de kale kosten stijgen, zou men om het ondernemersloon stabiel te houden een veranderlijk percentage voor het ondernemersloon moeten aannemen. Wij hebben in dit rapport evenwel 20% gehandhaafd, daar de ondernemersloonen voor de diverse producten dan globaal genomen op hetzelfde peil blijven als in onze vorige rapporten van akkerbouwproducten voor oogst 1942, toen voor een deel nog met een vast bedrag van f 75.-- of f 100.-- per ha. is gecalculeerd.
Het ondernemersloon is per gewas en per gebied als 20% van de gemiddelde totale kale kosten van hoofdproduct en bijproducten per ha. berekend en vervolgens op f 5.-- afgerond. Hoewel de wintergerst in het Oldambt een iets lager cijfer gaf, is toch voor dit gewas hetzelfde bedrag genomen als voor de andere granen. Staat II geeft een overzicht van de ingecalculeerde ondernemersloonen.

STAAT II.

Producten.	Groningen			Overijsel		Zeeland	West-Nederl. Noord Brabant
	Noordelijke Bouwstreek	Oldambt	Veenkoloniën	Oost-	West		
I. Granen, peulvruchten, zaden.							
1. Wintertarwe	100	95					
2. Zomertarwe	100	95	80				
3. Wintergerst	100	95					
4. Haver	100	95	80	75			
5. Erwten	105	100					
6. Geel mosterdzaad	90	85					
7. Blauwmaanzaad	100	100					
8. Karwijzaad	85	75					
9. Koolzaad 1)	110						
10. Rogge			80	75	75		
II. Suikerbieten.							
11. Suikerbieten	135	140				140	
III. Aardappelen.							
12. Consumptieaardappelen				130	130	160	
13. Fabrieksaardappelen			120				
IV. Vlas.							
14. Stroovlas	140						140

1) Gemiddelde van Noordelijke Bouwstreek en Oldambt.

DE RESULTATEN.

De uitkomsten van de berekeningen zijn overzichtelijk samengevat in de achter de tekst gevoegde Staat III. Onder A. zijn de kostprijzen met inbegrip van 20% ondernemersloon, onder B. de kale kostprijzen weergegeven. Volledigheidshalve zijn in dit overzicht ook opgenomen de uitkomsten van een onderzoek naar den kostprijs van stroovlas, waarvan in rapport No. 23 reeds verslag is gedaan. Een recapitulatie van dit rapport is te vinden in bijlage XXXVI van dit rapport.
Staat IV. geeft ter vergelijking een overzicht van de vastgestelde prijzen voor oogst 1942, de in vorige rapporten door het Landbouw-Economisch Instituut berekende kostprijzen voor oogst 1942 en de in dit rapport berekende kostprijzen voor oogst 1943. In de berekeningen voor oogst 1942 zijn niet in alle rapporten dezelfde ondernemersloonen ingecalculeerd als nu voor oogst 1943. Om een betere vergelijking mogelijk te maken tusschen de berekende kostprijzen voor oogst 1942 en 1943 zijn ook voor oogst 1942 dezelfde ondernemersloonen, zooals deze in Staat II zijn weergegeven, ingecalculeerd. Hierdoor wijken dus de kostprijzen voor oogst 1942 in Staat IV iets af van die in de betreffende rapporten.
Uit Staat IV blijkt, dat de kostprijzen over de geheele linie zijn gestegen in vergelijking met een jaar eerder. Ten deele is dit terug te voeren op de stijging in min of meerdere mate van vrijwel alle kostenelementen. De post arbeidsloon is hiervan wel een van de belangrijkste. De grootste invloed op de stijging van de kostprijzen gaat evenwel uit van de verwachte daling van de opbrengsten der gewassen in 1943, tengevolge van het tekort aan stikstofhoudende en fosforzuurhoudende meststoffen.
De verwachtingen omtrent de oogstderving, zooals die door het Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek te Wageningen en het Bodemkundig Instituut te Groningen zijn berekend, zijn aanzienlijk hooger dan de oogstderving, zooals die voor oogst 1942 in aanmerking is genomen. Voor 1942 was bovendien alleen rekening gehouden met het tekort aan stikstof. Om een sprekend voorbeeld te geven: In Zeeland werd de oogstderving voor 1942 voor suikerbieten en aardappelen op 10% begroot; voor 1943 zijn de oogstdervingspercentages voor deze beide gewassen respectievelijk op 21 en 30 berekend.
De cijfers in Staat IV spreken voor zichzelf. Wij herhalen evenwel nog - wellicht ten overvloede - dat, met uitzondering van de berekeningen betreffende de Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt voor de belangrijkste gewassen, de calculaties slechts op een smalle basis steunen.
Dit feit wordt duidelijk in het licht gesteld voor de Veenkoloniën, waar de uitkomsten in Staat III A en Staat IV belangrijk van elkaar afwijken. Voor een betere vergelijking zijn in Staat IV n.l. de berekeningen op hetzelfde materiaal (9 bedrijven in het oogstjaar 1939) gebaseerd als in rapport No. 7. In rapport No. 22 en dus in Staat III is ook nog het materiaal van 6 van deze zelfde bedrijven van het oogstjaar 1940 gebruikt. Bij een voldoend breede basis mocht een dergelijk verschil in uitkomsten niet voorkomen. Ook de verschillen in de berekende kostprijzen in 1943 van de gemengde bedrijven in Oost- en West-Overijsel duiden naar alle waarschijnlijkheid op te weinig representatief materiaal. Dit rapport geeft slechts berekeningen op grond van cijfers uit eenige gebieden van ons land. Over de jonge dalgronden is b.v. niets bekend. Het rapport over oogstderving laat zien hoe hier in het bijzonder het ontbreken van fosforzuurhoudende meststoffen en het tekort aan stikstofhoudende meststoffen zich naar alle waarschijnlijkheid in een sterke daling van de opbrengsten zal openbaren.
Bij dergelijke grootewijzigingen in de productieomstandigheden, als zich hebben voorgedaan sinds de jaren, waaraan onze basisgegevens zijn ontleend, wordt aan de voorcalculatie hooge eischen gesteld. Zoo was het ondoenlijk steeds alle zich mogelijkerwijs voordoende veranderingen in productiemethoden in rekening te brengen. De voorcalculatie moet dus opgevat worden als een globale benadering.
Vele bijzondere factoren, die alle min of meer van invloed zijn op de kosten voor oogst 1943 of de opbrengsten daarvan, zijn verder in onze berekeningen buiten beschouwing gebleven, daar het vrijwel onmogelijk geacht moet worden deze invloeden in een getal voor elk onderdeel uit te drukken. W.j hebben hier het oog op een aantal factoren, die door de Commissie van Advies te berde zijn gebracht. Zooals daar zijn: het ontbreken van ontsmettings- en ziektebestrijdingsmiddelen, het weliger tieren van onkruid in een minder zwaar gewas, het moeilijk of niet verkrijgen van allerlei klein materiaal en gereedschappen, de mogelijkheid dat de stikstof te laat zal worden geleverd of in minder geschikte samenstelling, de moeilijkheid om arbeiders te krijgen voor de late herfstwerkzaamheden mede door

schaarschte aan goede werkkleeding en schoeisel, het gevaar te laat klaar te komen met de oogstwerkzaamheden van suikerbieten, waardoor het uitzaaien van de wintergranen in het gedrang kan komen, het minder goed functioneren van machines, b.v. bij den zelfbinder door inferieur touw of bij het dorschen door te zwakke aandrijfkracht waardoor het stroo soms niet gelijktijdig geperst kan worden.

De Commissie van Advies is van meening, dat ter dekking van het risico, dat voortvloeit uit al deze en soortgelijke bijzondere factoren, die samenhangen met de huidige productieomstandigheden, het wenschelijk is in de prijzen globaal 10% van de totale kale kosten boven het ondernemersloon, in de prijzen van de akkerbouwproducten voor oogst 1943 in te calculeeren.

Uit bovenstaande beschouwingen blijkt wel duidelijk, dat de waarde die aan de uitkomsten van het onderhavige onderzoek kan worden toegekend, verre van volstrekt is.

's-Gravenhage, 29 Januari 1943.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
De Directeur,

Horring

(Drs.J.Horring)

L.E.I.

Rapport No. 22, Staat III.

OVERZICHT VAN DE KOSTPRIJZEN (in gld.) VAN DE VOORNAAMSTE AKKERBOUWPRODUCTEN VOOR OOGST 1943.

Producten.	A. met een ondernemersloon van 20% van de kale kosten							B. zonder ondernemersloon						
	Groningen			Overijsel		Zeeland	West N.Brabant	Groningen			Overijsel		Zeeland	West N.Brabant
	Noordel. Bouwstreek	Oldambt	Veenkoloniën	Oost	West			Noordel. Bouwstreek	Oldambt	Veenkoloniën	Oost	West		
I. Granen, Peulvruchten, Zaden. per 100 kg.														
1. Wintertarwe	13.70	14.95	-	-	-	-	-	10.88	11.87	-	-	-	-	-
2. Zomertarwe	14.45	15.30	12.85	-	-	-	-	11.43	12.04	10.05	-	-	-	-
3. Wintergerst	14.07	~~12.85~~	-	-	-	-	-	11.28	~~10.28~~	-	-	-	-	-
4. Haver	11.79	11.97	9.29	16.59	-	-	-	9.40	9.57	7.27	13.31	-	-	-
5. Erwten	16.65	22.70	-	-	-	-	-	13.43	18.46	-	-	-	-	-
6. Geel mosterdzaad	41.36	37.53	-	-	-	-	-	34.48	31.24	-	-	-	-	-
7. Blauwmaanzaad	55.27	57.74	-	-	-	-	-	46.03	48.18	-	-	-	-	-
8. Karwijzaad	46.78	57.31	-	-	-	-	-	38.73	47.61	-	-	-	-	-
9. Koolzaad a.1)	26.26	-	-	-	-	-	-	21.76	-	-	-	-	-	-
b.1)	27.76	-	-	-	-	-	-	23.26	-	-	-	-	-	-
10. Rogge	-	-	11.86	15.66	16.52	-	-	-	-	9.21	12.55	13.11	-	-
II. Suikerbieten. per 1000 kg.														
11. Suikerbieten	19.56	23.29	-	-	-	22.30	-	15.66	18.68	-	-	-	18.25	-
III. Aardappelen. per 100 kg.														
12. Consumptieaardappelen Eigenheimer a.2)	-	-	-	4.95	5.89	5.35	-	-	-	-	3.99	4.77	4.34	-
b.2)	-	-	-	5.37	6.46	-	-	-	-	-	4.27	5.17	-	-
13. Fabrieksaardappelen	-	-	2.57	-	-	-	-	-	-	2.13	-	-	-	-
IV. Vlas. per 100 kg.														
14. Gerepeld streovlas 3)	12.71	-	-	-	-	-	12.02	10.—	—	-	-	-	-	9.42

1) Gemiddelde van Noordelijke Bouwstreek en Oldambt.
geval a: zonder kosten van het mislukken van het gewas; geval b: inclusief kosten van het mislukken van het gewas.

2) Geval a: in Zeeland: 14% van de opbrengst is niet voor consumptie geschikt; in Overijsel: 25% van de opbrengst is niet voor consumptie geschikt.
Geval b: in Overijsel: 35% van de opbrengst is niet voor consumptie geschikt.

3) Zonder kosten van het mislukken van het gewas.

L.E.I.

VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE KOSTPRIJZEN VAN AKKERBOUWPRODUCTEN VAN OOGST 1942 EN OOGST 1943.

A. GRONINGEN.

Producten.	Vastgestelde prijzen voor oogst 1942	Vergelijk voor oogst 1942 rapport No.	Noordel. Bouwstreek			Oldambt			Veenkoloniën		
			oogst 1942	oogst 1943	stijging	oogst 1942	oogst 1943	stijging	oogst 1942	oogst 1943 5)	stijging
I. Granen, Peulvruchten, Zaden. per 100 kg.											
1. Wintertarwe	13.25	7a	12.67	13.70	1.03	12.90	14.95	2.05	–	–	–
2. Zomertarwe	13.25	7a	13.88	14.45	0.57	13.94	15.30	1.36	12.31	13.61	1.30
3. Wintergerst	12.—	7a	13.18	14.07	0.89	~~13.20~~	~~12.85~~	~~1.50~~	–	–	–
4. Haver	10.50	7a	10.74	11.79	1.05	10.59	11.97	1.38	8.87	9.40	0.53
5. Erwten	15.—	7a	14.88	16.65	1.77	19.53	22.70	3.17	–	–	–
6. Geel mosterdzaad	30.—	12	35.27	41.36	6.09	28.19	37.53	9.34	–	–	–
7. Blauwmaanzaad	60.—1)	12	54.74	55.27	6.61	58.84	57.74	9.14	–	–	–
8. Karwijzaad	40.—	12	37.29	46.78	9.49	38.69	57.31	18.62	–	–	–
9. Koolzaad 3)	35.—2)	5	21.39	26.26	4.87	–	–	–	–	–	–
10. Rogge	12.75	7a	–	–	–	–	–	–	11.60	12.89	1.29
II. Suikerbieten. per 1000 kg.											
11. Suikerbieten	19.—	13	17.87	19.56	1.69	19.45	23.29	3.84	–	–	–
III. Aardappelen. per 100 kg.											
12. Consumptieaardappelen	3.75		–	–	–	–	–	–	–	–	–
Eigenheimer a.	resp.	7a	–	–	–	–	–	–	–	–	–
b.	4.50	11	–	–	–	–	–	–	–	–	–
13. Fabrieksaardappelen	± 2.75	7a	–	–	–	–	–	–	2.38	2.77	0.39
IV. Vlas. per 100 kg.			4)								
14. Gerepeld stroovlas	12.—	4	11.91	12.71	0.80	–	–	–	–	–	–

1) Inclusief f 20.— premie. 2) Inclusief f 15.— premie; betreft oogst 1943.
3) De cijfers zijn het gemiddelde van Noordelijke Bouwstreek en Oldambt. 4) Betreft oogst 1941.
5) De zich in deze kolom bevindende kostprijzen zijn berekend op grond van dezelfde basisgegevens als voor oogst 1942, n.l. 9 bedrijven oogstjaar 1939; de normalisatie van de opbrengst is evenals voor oogst 1942 geschied op basis van de opbrengsten van 1930 - 1939. ontleend aan de Statistiek van de Directie van den Landbouw. De kostprijzen in Staat III steunen echter ook nog op gegevens van 6 van dezelfde bedrijven voor het oogstjaar 1940 en zijn genormaliseerd op basis van de opbrengsten van 1931 - 1940 van de opbrengsten-statistiek van het Boekhoudbureau van den Veenkolonialen Boerenbond.

Rapport No. 22, Staat IV.B.

VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE KOSTPRIJZEN VAN AKKERBOUWPRODUCTEN VAN OOGST 1942 EN OOGST 1943.

B. OVERIJSEL, ZEELAND EN WESTELIJK NOORD-BRABANT.

Producten.	Vastgestelde prijzen voor oogst 1942	Vergelijk voor oogst 1942 rapport No.	Oost-Overijsel			West-Overijsel			Zeeland			West N. Brabant		
			oogst 1942	oogst 1943	stijging	oogst 1942	oogst 1943	stijging	oogst 1942	oogst 1943	stijging	oogst 1942	oogst 1943	stijging
I. Granen, Peulvruchten, Zaden. per 100 kg.														
4. Haver	10.50	7a	12.86	16.59	3.73	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Rogge	12.75	7a	12.07	15.66	3.59	13.99	16.52	2.53	-	-	-	-	-	-
II. Suikerbieten. per 1000 kg.														
11. Suikerbieten	19.—	13	-	-	-	-	-	-	20.01	22.30	2.29	-	-	-
III. Aardappelen. per 100 kg.														
12. Consumptieaardappelen Eigenheimer a.1)	3.75 resp.	7a	3.46	4.95	1.49	4.43	5.89	1.46	4.17	5.35	1.18	-	-	-
b.	4.50	11	3.89	5.37	1.48	4.76	6.46	1.70	-	-	-	-	-	-
IV. Vlas. per 100 kg.														
14. Gerepeld strovlas	12.—	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12.02	-

1) De gevallen a en b hebben alleen betrekking op Overijsel en beteekenen dat in deze gevallen resp. 25% en 35% van de totale opbrengst niet voor consumptie geschikt is geacht.

L.E.I.

OPBRENGSTEN VAN DE HOOFDPRODUCTEN (in kg. per ha.).

1. Berekend is de gemiddelde opbrengst van de bedrijven, waarvan de gegevens bekend zijn, over het aantal jaren waarop deze betrekking hebben.
2. Berekend is het quotient van:
   a. de gemiddelde opbrengst over de jaren 1930 t/m '39 en
   b. " " " hetzelfde jaar (jaren) waarop de gegevens ad 1 betrekking hebben, voor het geheele gebied, waarin de betreffende bedrijven zijn gelegen. Deze cijfers zijn ontleend aan de "Verslagen en Mededeelingen van de Directie van den Landbouw". Voor de Veenkoloniën zijn deze cijfers opgegeven door het Boekhoudbureau van den Veenkolonialen Boerenbond te Veendam, omdat eerstgenoemde cijfers hier minder goed bruikbaar waren.
   Er is verondersteld, dat dit quotient voor de opbrengsten van het geheele gebied gelijk is aan dat van de afzonderlijke bedrijven. De toevalligheid, die in de opbrengst van een of meer jaren is gelegen wordt nu geneutraliseerd door:
3. Het product van kolom 1 en kolom 2 te berekenen en de aldus verkregen genormaliseerde opbrengst tot uitgangspunt voor de kostprijsberekening te kiezen.
4. Tenslotte is deze opbrengst verminderd met de te verwachten oogstderving, die het gevolg is van de geringere hoeveelheden kunstmeststoffen en de kleinere hoeveelheden stalmest, welke laatste bovendien van slechtere kwaliteit is.

I. GRANEN, PEULVRUCHTEN EN ZADEN.

A. Groningen: Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt.

Product.	Noordelijke Bouwstreek				Oldambt			
	1	2	3	4	1	2	3	4
Wintertarwe	3.987	3.299 / 3.362	3.912	3540	3.554	3.021 / 3.168	3.389	3084
Zomertarwe	3.800	2.943 / 3.145	3.556	3307	3.324	2.741 / 2.898	3.144	2908
Wintergerst	3.838	3.473 / 3.404	3.916	3583	~~3.578~~ / ~~4.078~~	3.285 / 3.279	~~3.884~~ / ~~4.085~~	~~3244~~ / ~~3697~~
Haver 1)	4.531	-	4.531	4191	4.212	-	4.212	3959
Erwten	3.595	2.741 / 2.909	3.387	3268	2.526	2.329 / 2.408	2.443	2357
Geel mosterdzaad	1.805	1.664 / 1.791	1.679	1308	1.661	1.426 / 1.455	1.628	1351
Blauwmaanzaad	1.198	1.098 / 1.185	1.110	1082	1.201	1.029 / 1.152	1.073	1046
Karwijzaad	1.501	1.451 / 1.402	1.553	1056	1.392	1.285 / 1.343	1.332	773

	Noordelijke Bouwstreek en Oldambt			
	1	2	3	4
Koolzaad	2.450	2.249 / 2.186	2.521	2445

Kolom 1: Gemiddelde opbrengst der bedrijven van de Bedrijfsstudiegroepen over de basisjaren.
Kolom 2: Quotient van de gemiddelde opbrengst van 1930 - 1939 en van de gemiddelde opbrengst over de basisjaren van resp. de Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt.
Kolom 3: Genormaliseerde opbrengst: kolom 1 x kolom 2.
Kolom 4: Idem na aftrek van oogstderving.

B. Groninger Veenkoloniën.

Product.	1	2	3	4
Rogge	3.095	3.150 / 2.835	3439	3009
Zomertarwe	3.188	3.150 / 3.113	3226	2855
Haver 1)	4.402	4.099 / 4.056	4449	3960

C. Fabrieksaardappelen in de Groninger Veenkoloniën.

Product.	1	2	3	4
Fabrieksaardappelen	30.548	$\frac{482}{448}$	32.866	27607

Kolom 1: Gemiddelde opbrengst van 9 bedrijven van oogst 1939 en van 6 bedrijven van oogst 1940 van den Accountantsdienst.
Kolom 2: Quotient van de gemiddelde opbrengst (in hl.) van 1931 - 1940 en van de gemiddelde opbrengst van 1939 - 1940 van het gebied der Groninger Veenkoloniën. 2)
Kolom 3: Genormaliseerde opbrengst: kolom 1 x kolom 2.
Kolom 4: Idem na aftrek van oogstderving.

1) Uit onderstaande tabel van het voortschrijdende 5-jaarlijksche gemiddelde van haver blijkt, dat de opbrengst van haver een stijgende trend vertoont. De gemiddelde opbrengst over de jaren 1930 - 1939 resp. 1931 - 1940 kan hierbij dus niet worden gebruikt om te komen tot de genormaliseerde opbrengst. Derhalve is voor de Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt het hooger gemiddelde van 1936 - 1939 aangehouden, terwijl voor de Veenkoloniën als normalisatiefactor gebruikt is de verhouding tusschen de opbrengst in de basisjaren en de gemiddelde opbrengst van de laatste 5 jaren.

Gemiddelde opbrengst in kg. van	Noordelijke Bouwstreek	Oldambt	Groninger Veenkoloniën
1930 - 1934	3444	2971	
1931 - 1935	3504	3045	3701
1932 - 1936	3647	3195	3869
1933 - 1937	3703	3355	3936
1934 - 1938	3905	3552	4109
1935 - 1939	4016	3710	4080
1936 - 1940			4099

Noot 2. Z.O.Z.

2) OVERZICHT VAN DE GEMIDDELDE OPBRENGSTEN PER HA IN HET GEBIED DER GRONINGER VEENKOLONIEN VOLGENS DE STATISTIEK LANDBOUWBEDRIJVEN "OUDE VEENKOLONIEN " VAN HET BOEKHOUDBUREAU VAN DEN VEENKOLONIALEN BOERENBOND TE VEENDAM.

Jaar	Aantal statistiek bedrijven	Fabrieksaardappelen		Zomertarwe		Rogge		Haver		Stroo	
		Aantal ha behouden land	Gemiddelde opbrengst per ha in hl.	Aantal ha behouden land	Gemiddelde opbrengst per ha in hl.	Aantal ha behouden land	Gemiddelde opbrengst per ha in hl.	Aantal ha behouden land	Gemiddelde opbrengst per ha in hl.	Aantal ha behouden land	Gemiddelde opbrengst per ha in kg.
1931	16	105.56	377	60.07	34½	66.15	44½	50.80	66½	171.81	4714
1932	19	161.91	479	104.67	39	35.53	47	50.16	73	191.74	5467
1933	22	147.32	471	139.10	45	55.51	47	47.19	76	249.44	5047
1934	25	161.69	566½	150.81	49½	78.40	53	51.62	84	299.52	5474
1935	25	150.65	548	147.12	46½	89.71	47	52.92	86	304.43	4977
1936	25	102.85	487	154.96	39	83.15	43	97.-	84	292.78	5470
1937	25	148.57	491	105.52	38	80.04	44	119.22	80	321.70	4890
1938	25	148.12	511	111.62	46	110.89	43	86.75	94	328.17	5119
1939	58	325.34	502	295.09	40	205.41	52	224.20	81	761.42	4006
1940	63	422.84	383	244.50	43	243.64	29	198.65	88	709.68	4453
Gemiddeld in hl.			482		42		45		81		
in kg.			29.402		3.150		3.150		3.888		4962

L.E.I.

OPBRENGST BIJPRODUCTEN.

I. Stroo en kaf.

De normale physische opbrengst aan stroo voor de verschillende gebieden is ontleend aan rapport No. 7: "Onderzoek naar de kostprijzen van de voornaamste akkerbouwproducten in het oogstjaar 1942." Voor de oogstderving zie bijlage XXXVIII. De prijs,die gecalculeerd is, is de telersprijs af-boerderij. Deze is verkregen door den vastgestelden telersprijs te verminderen met de gemiddelde afleveringskosten. De prijzen voor de verschillende soorten stroo worden dan afgerond: Graanstroo f 19.— per 1000 kg., erwtenstroo f 35.— per 1000 kg. en koolzaadstroo f 11.50 per 1000 kg.
Voor geel mosterdzaad- en karwijzaadstroo is f 10.— per ha. gerekend, voor blauwmaanzaadstroo f 5.— per ha.
In tegenstelling met rapport No. 7 wordt voor oogst 1943 wel rekening gehouden met de waarde van het kaf.
Volgens schatting van de Commissie van Advies is ongeveer 500 kg. kaf per ha. tot waarde te brengen. We hebben dan ook deze hoeveelheid, gerekend tegen de vastgestelde prijzen n.l. f 3.— per 100 kg. voor tarwe- en haverkaf en f 1.50 voor gerste- en roggekaf, als opbrengst van kaf beschouwd.

	Noordelijke Bouwstreek							
	Wintertarwe	Zomertarwe	Wintergerst	Haver	Erwten	Geelmosterdzaad	Blauwmaanzaad	Karwijzaad
Stroo: Opbrengst in kg. per ha.	6100	6400	4000	4800	2250			
Idem na oogstderving	5216	5824	3520	4392	2171			
Opbrengst in gld. per ha.	99.—	110.—	67.—	83.—	76.—	10.—	5.—	10.—
Kaf: Opbrengst in kg. per ha.	500	500	500	500				
Opbrengst in gld. per ha.	15.—	15.—	8.—	15.—				

	Oldambt							
	Wintertarwe	Zomertarwe	Wintergerst	Haver	Erwten	Geel mosterdzaad	Blauwmaanzaad	Karwijzaad
Stroo: Opbrengst in kg. per ha.	6100	6400	4000	4800	2250			
Idem na oogstderving	5246	5792	3480	4464	2171			
Opbrengst in gld. per ha.	100.—	110.—	66.—	85.—	76.—	10.—	5.—	10.—
Kaf: Opbrengst in kg. per ha.	500	500	500	500				
Opbrengst in gld. per ha.	15.—	15.—	8.—	15.—				

	Noordelijke bouwstreek en Oldambt	Groninger Veenkoloniën			Overijsel	
	Koolzaad	Rogge	Zomertarwe	Haver	Rogge	Haver
Stroo: Opbrengst in kg. per ha.	2500	6400	5600	5500	4300	3500
Idem na oogstderving	2425	5120	4648	4840	3870	3062
Opbrengst in gld. per ha.	28.—	97.—	88.—	92.—	74.—	58.—
Kaf: Opbrengst in kg. per ha.		500	500	500	500	500
Opbrengst in gld. per ha.		8.—	15.—	15.—	8.—	15.—

II. Bietenkoppen en -blad.

Ofschoon er een maximumprijs voor bietenkoppen en -blad per ha. is vastgesteld, kan niet aangenomen worden dat de opbrengst van dit bijproduct ook overal f 130.— per ha. zal bedragen. Op grond van de verschillende gegevens, die wij van boekhoudbureaux o.a. ontvangen hebben, is de gemiddelde opbrengst van het verkochte bietenloof van oogst 1942 te stellen op:
f 130.— per ha. voor Groningen (afgehaald van het land)
f 115.— per ha. voor Zeeland (" " " ")
In de productiekosten van rundvleesch (rapport No. 14) in Zeeland is uitgegaan van de bemestingswaarde van f 55.— per ha. Volgens een grove schatting van een deskundige in Zeeland zou thans 30% van het bietenblad niet kunnen worden verkocht

of in eigen bedrijf worden aangewend. Er is geen reden om aan te nemen, dat deze verhouding samenhangt met de productiekosten, daar de opbrengst van het bietenblad hoofdzakelijk afhankelijk is van de ligging van het bedrijf. Daar onze berekeningen bedoeld zijn de kosten van een bedrijf met gemiddelde totale kosten weer te geven, is het logisch als aftrek voor de opbrengst van het bijproduct de waarde, die voor een dergelijk bedrijf geldt, van de totale kosten af te trekken. Deze waarde is te stellen op de gemiddelde waarde van het gedeelte dat wordt verkocht, in eigen bedrijf wordt aangewend en als bemesting wordt gebruikt. Daar de waarde van het gedeelte, dat in eigen bedrijf is aangewend, niet bekend was, kon deze gemiddelde waarde niet worden berekend.
Daarom is een andere oplossing gekozen. Daar het, zooals hierboven is opgemerkt, aannemelijk is, dat op het bedrijf met gemiddelde kosten eveneens 30% van het bietenblad slechts een waarde van f 55.-- per ha. heeft, zal ook bij uitbreiding van de bietenteelt in Zeeland het loof dezer meerdere productie slechts deze waarde bezitten.
Om deze reden en mede omdat in de productiekosten van het rundvleesch eveneens een waarde van f 55.-- per ha. is uitgegaan, is voor Zeeland deze waarde aangehouden. Dit houdt in dat de gemiddelde kostprijs bij het bestaande areaal, door de hoogere opbrengst van het bietenblad, in feite lager zal zijn.

III. Niet voor consumptie geschikte aardappelen.

A. Zeeland: consumptieaardappelen.

De hoeveelheid die niet voor consumptie geschikt is, is volgens mededeeling van het Bedrijfschap voor aardappelen 14% van de totale opbrengst. Deze is gerekend tegen den vastgestelden telersprijs voor voeraardappelen n.l. f 2.20 per 100 kg.

B. Overijsel: consumptieaardappelen.

Het percentage dat niet voor consumptie geschikt is, is voor dën zandgrond aanzienlijk hooger. Nauwkeurige gegevens konden hierover niet worden verkregen. Derhalve is de berekening opgesteld voor 2 gevallen n.l. een aftrek van 25% en 35% van niet voor consumptie geschikte aardappelen, tegen den vastgestelden prijs van f 2.20 per 100 kg.

IV. Pootgoed.

De kosten van pootgoed waren in sommige gevallen zoo hoog, dat verondersteld moest worden dat het telen van pootgoedaardappelen tot de normale werkzaamheden van het bedrijf behoorde. In een dergelijk geval zou de kostprijs van consumptieaardappelen berekend moeten worden door het verkochte pootgoed als nevenproduct te beschouwen en de opbrengst hiervan, tesamen met de specifieke kosten voor het verkrijgen van pootgoed, op de totale kosten in mindering te brengen.
Deze werkwijze is niet toegepast daar de aldus berekende kostprijs van consumptieaardappelen (resp. fabrieksaardappelen) afhankelijk is van de opbrengst van pootgoed. Derhalve is de volgende correctie toegepast.
Als kosten van pootgoed zijn steeds opgenomen het aantal kg. dat gemiddeld in het betreffende gebied voor het betreffende ras (rassen) wordt gebruikt, gerekend tegen de onderstaande prijzen:

a. voor het pootgoed uit eigen bedrijf.
1. voor Zeeland en Overijsel: de vastgestelde prijs van consumptieaardappelen van groep I van kleiaardappelen resp. van groep I van zand- en veenaardappelen, vermeerderd met de kosten van bewaren tot het einde van het seizoen (f 0.75).
2. voor de Veenkoloniën: de vastgestelde prijs van fabrieksaardappelen vermeerderd met dezelfde bewaarkosten en met sorteerkosten (f 0.75 + f 0.50).

b. voor het aangekocht pootgoed: de vastgestelde telersprijs, maat 28/35 mm.
1. voor Zeeland (Zeeuwsche bonte en blauwe) f 7.20 per 100 kg.
2. voor Overijsel en Veenkoloniën (Eigenheimer) f 6.70 per 100 kg., vermeerderd met een handelsmarge van f 2.--, vracht en omballage f 0.50 en een vergoeding voor levering na 1 Januari van f 1.25. De prijzen worden dan f 11.-- resp. f 10.50.

Over de totaal benoodigde hoeveelheid en over de verhouding van het gedeelte uit eigen bedrijf ten opzichte van aangekocht, werden onderstaande globale cijfers verkregen:

Zeeland	1000	kg.	per	ha.,	waarvan	350	kg.	uit	eigen	bedrijf
Overijsel	1400	"	"	"	"	1000	"	"	"	"
Groninger Veenkoloniën	2400	"	"	"	"	2050	"	"	"	"

Op de methode valt aan te merken, dat voorzoover de hooge kosten van pootgoed ook een hoogere opbrengst in kg. hebben teweeg gebracht, de opbrengst eveneens gereduceerd had mooten worden. Daar hooge uitgaven voor pootgoed op de specifieke pootgoedbedrijven echter in hoofdzaak gemaakt worden om de opbrengst kwalitatief te verbeteren, is deze tekortkoming practisch van weinig beteekenis te achten.
Op twee bedrijven waar de kosten van het pootgoed, dat tegen den kostprijs van consumptieaardappelen berekend was, laag waren, is deze methode eveneens toegepast.

L.E.I.

volgens de regeling, die met ingang van 1 September 1942 van kracht geworden is vergeleken met het loon per gewerkt uur in het basisjaar (resp. het gemiddelde loon per gewerkt uur in de basisjaren).

20. Sociale lasten.

Volgens inlichtingen van "Centraal Beheer" te Amsterdam zullen de verzekeringskosten voor 1943 vermoedelijk bedragen:

"A. Invaliditeitswet.

De premie voor den volwassen arbeider bedraagt f. 31.20 per jaar. Indien wij het loon van den arbieder stellen op f. 1075.- per jaar, dan bedragen de kosten per f. 1000.- ± f.29.-

B. Land- en Tuinbouwongevallenwet.

Het ongevallenrisico kan voor 1943 voor den Landbouw - normaal werk - geschat worden op f. 20,- per f. 1000,- loon. De verhooging, die het gevolg is van de nieuwe landelijke regeling is moeilijk te schatten. De verhooging tot 100% gedurende de eerste zes weken zal een vermeerdering van ± 15% geven. De uitkeering over de wachtdagen kan eveneens begroot worden op 15%, zoodat de kosten in totaal voor den landbouw worden f. 20.- + f. 6.- = f.26.-

C. Ziektewet.

Indien wij het ziekterisico 50% hooger rekenen dan over 1941, dan bedragen de kosten ± f. 27.- per f. 1000.- loon. Voor de verhooging tot 100% gedurende de eerste zes weken en de verlenging met de wachtdagen moeten wij een verhooging van ± 50% rekenen. Het totale bedrag wordt derhalve ± f.40.50

D. De kinderbijslagwet.

De heffing voor de kinderbijslagwet bedraagt f. 10.- per f. 1000.- loon. Weliswaar zijn de administratiekosten in den Land- en Tuinbouw iets hooger dan f. 0.60 per f. 1000.- loon; dit is echter zoo gering, dat wij die wel mogen verwaarloozen. f.10.-

E. Ziekenfondsenbesluit.

De bijdrage voor het Ziekenfondsenbesluit bedraagt f. 40.- per f. 1000.- loon. f.40.-

F. Vereveningsheffing.

De vereveningsheffing bedraagt 4½% van het loon f.45.-

Totaal f.190.50

Van het bedrag onder E kan de helft van den arbeider worden ingehouden, d.i. f. 20.- per f. 1000.-. Van het bedrag onder C kan de helft van de premie van den Raad van Arbeid worden afgehouden, dit is f. 8.50 per f. 1000.- loon. Van de vereveningsheffing kan toestemming worden verleend om f. 15.- per f. 1000.- in te houden. Deze toestemming zal in den Landbouw waarschijnlijk nooit verleend zijn. De practijk in den Landbouw is echter zoo, dat bovengenoemde inhoudingen slechts uiterst zelden geschieden".

Wij kunnen dus aannemen, dat de totale kosten van de sociale voorzieningen voor den Landbouw bedragen f. 190.50. In onze berekeningen hebben wij voor de arbeid verricht door derden 16.3% sociale lasten gerekend, dus de aftrek van 2.85% toegepast. Bovendien hebben wij nog rekening gehouden met het Bijzonder Ongevallenfonds, waarvoor de kosten 0.1% bedragen.

Voor de arbeid verricht door eigen personeel is gerekend 12.8%, omdat volgens inlichtingen van het Departement van Financiën de vereveningsheffing van 4.5% voor 1% ten goede komt aan de sociale voorziening en voor 3.5% als een belasting opgevat moet worden.

21. Tantièmes personeel.

De wijzigingscoëfficient is op 1,- gesteld.

22a. Pensioen arbeiders.

Ook deze is op 1.- gesteld.

22b. Bedrijfsleider.

Idem als 22a.

23. Paardenkosten.

De kosten per paardenuur zijn voor ieder gebied opnieuw berekend voor 1942/'43. De verhouding van deze nieuwe kosten per uur en de in het basisjaar ingecalculeerde kosten (welke niet steeds met de werkelijke kosten per uur overeenkwamen) is de wijzigingscoëfficient.

Voor de vaststelling van de afschrijving per paard is een enquête gehouden over de gemiddelde levensduur van een werkpaard onder een honderdtal landbouwers in Nederland.

L.E.I.

8.Abonnementen, reiskosten enz.
De stijging van deze kostenelementen is weer aan de gegevens van het C.B.S. ontleend. Berekend is het gewogen gemiddelde van de stijging van de afzonderlijke kostenfactoren. Als wegingscoëfficienten zijn gebruikt de bedragen die volgens de kostprijsboekhoudingen van het L.E.I. jaarlijks uitgegeven worden voor deze kostenfactoren.

9. Beheer en administratie.
Rekening is gehouden met een stijging van kantoorbenoodigdheden en dergelijke.

10. Drainagemateriaal.
Volgens de gegevens van het C.B.S. zijn de indexcijfers van het prijsverloop van de draineerbuizen:

1938	:	100		1941	: 117
1939	:	100	November	1942	: 139
1940	:	104			

11. Fosforzuurmeststoffen.
Ofschoon er geen fosforzuurmeststoffen beschikbaar zijn voor oogst 1943 zijn er toch kosten voor fosforzuurbemesting opgenomen. Aangenomen kan worden, dat de grond nog een voorraad fosforzuur bevat welke door het gewas van 1943 verder uitgeput wordt. Als kosten voor fosforzuurmeststoffen hebben we gerekend de waarde van het aantal kg. zuivere P_2O_5, dat een normale oogst van ieder gewas aan den grond onttrekt. De hoeveelheid, die ieder gewas aan den grond onttrekt is berekend uit de "Tabellen voor de gehalten aan Stikstof, Fosforzuur, Kali en Kalk der voornaamste Nederlandsche Landbouwgewassen", uitgegeven door het Rijkslandbouwproefstation te Groningen.
De hoeveelheid zuivere P_2O_5 wordt nu gerekend tegen een gewogen gemiddelden prijs van 1 kg. P_2O_5 in Superfosfaat en Thomasmeel. Als wegingscoëfficienten zijn gebruikt de verhoudingscijfers, waarin deze meststoffen voor den oorlog gebruikt werden. De prijs van 1 kg. zuivere P_2O_5 in Superfosfaat en Thomasmeel is berekend uit de gegevens van het C.B.S. en van het "Centraal Bureau" te Rotterdam.
De aldus berekende kosten van fosforzuurmeststoffen zijn tenslotte verminderd met het percentage van de te verwachten oogstderving (zie bijlage XXXV).

12. Kalimeststoffen.
Gerekend zijn als kosten voor ieder gewas het aantal kg. zuivere K_2O, dat elk gewas op de betrokken grondsoort volgens de Kunstmestdistributie voor het oogstjaar 1942/'43 zal ontvangen. Deze hoeveelheid bedraagt waarschijnlijk 80% van die van het jaar 1941/'42. Als prijs per kg. is gerekend het gewogen gemiddelde van 1 kg. zuivere K_2O in kalizout 20%, kalizout 40% en patentkali. Als wegingscoëfficienten zijn gebruikt de bedragen die voor elke soort volgens de kostprijsboekhoudingen voor de verschillende gewassen in het jaar 1941/'42 besteed zijn. De prijs per kg. zuivere K_2O is berekend uit de gegevens van het C.B.S.

13. Kalkmeststoffen.
Berekend is het gewogen gemiddelde van de prijsstijging van kalkmergel, gebluschte poederkalk en Silicakalk. De prijsstijging is berekend uit de groothandelsprijzen van het "Centraal Bureau", terwijl de wegingscoëfficienten voor iedere soort ontleend zijn aan een aantal kostprijsboekhoudingen.

14.Groenbemesting.
Deze post bestaat hoofdzakelijk uit klaverzaad.De indexcijfers van het prijsverloop hiervoor zijn ontleend aan de groothandelsprijzen van het "Centraal Bureau"
Ze zijn voor

1937	:	87		1940	: 140
1938	:	100		1941	: 274
1939	:	115		1942	: 274

15. Overige meststoffen.
De wijzigingscoëfficient is de gemiddelde wijzigingscoëfficient van de op de betrokken bijlage niet met naam genoemde kunstmeststoffen.

16. Kunstmest.
Idem als 15.

17. Diversen.
Hieronder zijn begrepen telefoonkosten, porti en dergelijke. Het verloop van deze kosten is ontleend aan de gegevens van het C.B.S., terwijl als wegingscoëfficienten voor de berekening van het gewogen gemiddelde de bedragen gebruikt zijn, welke voor de bestanddeelen van deze post volgens de kostprijsboekhoudingen uitgegeven zijn.

18. Stalmest.
Een prijsverhooging met 100% boven het peil van 9 Mei 1940 is toegestaan, zoodat met een coëfficient van 2.- is gerekend.

19. Arbeidsloon.
Voor de verschillende gebieden is het gemiddeld loon per gewerkt uur, rekening houdend met doorbetaling van feest- en vacantiedagen (zie rapport No. 21)

volgens de regeling, die met ingang van 1 September 1942 van kracht geworden is vergeleken met het loon per gewerkt uur in het basisjaar (resp. het gemiddelde loon per gewerkt uur in de basisjaren).

20. Sociale lasten.

Volgens inlichtingen van "Centraal Beheer" te Amsterdam zullen de verzekeringskosten voor 1943 vermoedelijk bedragen:

"A. Invaliditeitswet.

De premie voor den volwassen arbeider bedraagt f. 31.20 per jaar. Indien wij het loon van den arbieder stellen op f. 1075.- per jaar, dan bedragen de kosten per f. 1000.- ± f.29.-

B. Land- en Tuinbouwongevallenwet.

Het ongevallenrisico kan voor 1943 voor den Landbouw - normaal werk - geschat worden op f. 20,- per f. 1000.- loon. De verhooging, die het gevolg is van de nieuwe landelijke regeling is moeilijk te schatten. De verhooging tot 100% gedurende de eerste zes weken zal een vermeerdering van ± 15% geven. De uitkeering over de wachtdagen kan eveneens begroot worden op 15%, zoodat de kosten in totaal voor den landbouw worden f. 20.- + f. [illegible].- = f.26.-

C. Ziektewet.

Indien wij het ziekterisico 50% hooger rekenen dan over 1941, dan bedragen de kosten ± f. 27.- per f. 1000.- loon. Voor de verhooging tot 100% gedurende de eerste zes weken en de verlenging met de wachtdagen moeten wij een verhooging van ± 50% rekenen. Het totale bedrag wordt derhalve ± f.40.50

D. De kinderbijslagwet.

De heffing voor de kinderbijslagwet bedraagt f. 10.- per f. 1000.- loon. Weliswaar zijn de administratiekosten in den Land- en Tuinbouw iets hooger dan f. 0.60 per f. 1000.- loon; dit is echter zoo gering, dat wij die wel mogen verwaarloozen. f.10.-

E. Ziekenfondsenbesluit.

De bijdrage voor het Ziekenfondsenbesluit bedraagt f. 40.- per f. 1000.- loon. f.40.-

F. Vereveningsheffing.

De vereveningsheffing bedraagt 4½% van het loon f.45.-

Totaal f.190.50

Van het bedrag onder E kan de helft van den arbeider worden ingehouden, d.i. f. 20.- per f. 1000.-. Van het bedrag onder C kan de helft van de premie van den Raad van Arbeid worden afgehouden, dit is f. 8.50 per f. 1000.- loon. Van de vereveningsheffing kan toestemming worden verleend om f. 15.- per f. 1000.- in te houden. Deze toestemming zal in den Landbouw waarschijnlijk nooit verleend zijn. De practijk in den Landbouw is echter zoo, dat bovengenoemde inhoudingen slechts uiterst zelden geschieden".

Wij kunnen dus aannemen, dat de totale kosten van de sociale voorzieningen voor den Landbouw bedragen f. 190.50. In onze berekeningen hebben wij voor de arbeid verricht door derden 16.3% sociale lasten gerekend, dus de aftrek van 2.85% toegepast. Bovendien hebben wij nog rekening gehouden met het Bijzonder Ongevallenfonds, waarvoor de kosten 0.1% bedragen.

Voor de arbeid verricht door eigen personeel is gerekend 12.8%, omdat volgens inlichtingen van het Departement van Financiën de vereveningsheffing van 4.5% voor 1% ten goede komt aan de sociale voorziening en voor 3.5% als een belasting opgevat moet worden.

21. Tantièmes personeel.

De wijzigingscoëfficient is op 1.- gesteld.

22a. Pensioen arbeiders.

Ook deze is op 1.- gesteld.

22b. Bedrijfsleider.

Idem als 22a.

23. Paardenkosten.

De kosten per paardenuur zijn voor ieder gebied opnieuw berekend voor 1942/'43. De verhouding van deze nieuwe kosten per uur en de in het basisjaar ingecalculeerde kosten (welke niet steeds met de werkelijke kosten per uur overeenkwamen) is de wijzigingscoëfficient.

Voor de vaststelling van de afschrijving per paard is een enquête gehouden over de gemiddelde levensduur van een werkpaard onder een honderdtal landbouwers in Nederland.

L.E.I.

Het algemeen resultaat was:
gemiddelde leeftijd waarop het paard in normale omstandigheden zoodanig versleten is, dat het voor de slachtbank verkocht moet worden: koudbloed 18 jaar
warmbloed 20 jaar
gekruist 19 jaar

De differentiatie over de verschillende typen bedrijven is aldus:
Voor Zeeland: koudbloed 17 jaar
Voor Noordelijke Bouwstreek en Oldambt: warmbloed 19 jaar
Voor Veenkoloniën: warmbloed 19½ jaar
Voor Overijsel: warmbloed 20 jaar.

De afschrijvingsbedragen per paard per jaar worden dan resp. f.70.-, f. 55.-, f.55.- en f. 55.- , uitgaande van een waarde van f. 1200.- op 3-jarige leeftijd, en een slachtwaarde van f. 300.-.

24.Tractorkosten.

De kosten per uur voor een omgebouwden tractor, zijn met behulp van gegevens, verkregen uit een door ons gehouden enquête berekend. De verhouding van de kosten per gewerkt uur in 1942/'43 en in het basisjaar is de wijzigingscoëfficient.

25. Najaarsploegwerk.

Deze post bestaat uit paardenkosten, loon en sociale lasten, waarvoor afzonderlijke wijzigingscoëfficienten berekend zijn.

26. Teeltvergunning.

Deze post is voor aardappelen in Zeeland, waar ze in de basisjaren voorkomt, vervallen.

27. Kade- en havengeld.

Aangezien statistische gegevens hierover ontbraken, is de wijzigingscoëfficie op 1.- geschat.

28, 29, 30 en 31. Arbeidsloon, Sociale lasten, Paardenkosten en Tractorkosten.

Zie resp. 19, 20, 23 en 24.

32. Kosten zichtmachine.

De wijzigingscoëfficient is het gewogen gemiddelde van de wijzigingscoëfficienten van de verschillende kostenfactoren, n.l. afschrijving, rente, olie, bindertouw, onderhoud, loon en paardenkosten.

33.Bindertouw.

Deze wijzigingscoëfficient is berekend uit de door het "Centraal Bureau" opgegeven verbruikersprijzen.

34. Dorschen.

Volgens de gegevens van het C.B.S. zijn de indexcijfers voor de kosten van het dorschen aldus:

1938	: 100	1941	: 199
1939	: 100	1942	: 223
1940	: 123		

35. Kosten vrachtauto en wiedmachine.

De wijzigingscoëfficient is het gemiddelde van de wijzigingscoëfficienten voor afschrijving en onderhoud.

36. Zaaizaad en pootgoed.

De wijzigingscoëfficient voor zaaizaad is de gewogen gemiddelde wijzigingscoëfficient van origineel, le nabouw en zaad uit eigen bedrijf. De wegingscoëfficienten zijn ontleend aan de kostprijsboekhoudingen, terwijl de prijsstijgingen van de origineele en le nabouw zaden afkomstig zijn van het "Centraal Bureau" en de prijsstijging voor zaaizaad uit eigen bedrijf, gelijk gesteld is aan de stijging van den telersprijs van klasse A.
Voor pootaardappelen is geen wijzigingscoëfficient berekend, maar de kosten zijn voor 1943 ingecalculeerd door de per ha. benoodigde hoeveelheid pootaardappelen te rekenen tegen de vastgestelde prijzen van pootgoed(voor het aangekochte gedeelte) resp. van consumptieaardappelen (voor het gedeelte uit eigen bedrijf). Zie bijl. II, 4. Pootgoed.)

A. voor Zeeland.

Benoodigd pootgoed 1000 kg.
650 kg. à f. 11.- + 350 kg. à f. 5.50 = f. 90.75.

B. voor Overijsel.

Benoodigd pootgoed 1400 kg.
400 kg. à f. 10.50 + 1000 kg. à f. 4.50 = f. 87.-.

C. voor de Veenkoloniën.

Benoodigd pootgoed 2400 kg.
350 kg. à f. 10.50 + 2050 kg. à f. 4.- = f. 118.75.

37. Ontsmettingsmiddelen.

De wijzigingscoëfficient is de gemiddelde prijsstijging van nat- en droogontsmetters. De prijsstijging is door het C.B.S. verstrekt.

38.Stikstofmeststoffen.
Als kosten voor stikstofmeststoffen zijn gecalculeerd de vermoedelijke toewijzing voor het jaar 1942/'43, vermenigvuldigd met den gemiddelden prijs per kg.zuivere N. Als toewijzing voor het jaar 1942/'43 is gerekend 80% van de toewijzing van 1941/'42. De gemiddelde prijs per kg. zuivere N is berekend als gewogen gemiddelde van de prijzen per kg. zuivere N in de voornaamste stikstofmeststoffen. De wegingscoëfficienten zijn ontleend aan de Zeeuwsche kostprijsboekhoudingen. De verhouding was K.A.S.66%, kalksalpeter 19%, zwavelzure ammoniak 5%; voor kalkstikstof is 10% aangehouden (toewijzing voor oogst 1943).
Doordat de gestrooide hoeveelheid stikstofmeststoffen sterk verminderd is sinds de basisjaren, zal ook een gedeelte van de door het gewas opgenomen stikstof aan den grond onttrokken moeten worden. Volgens opgave van het C.I.L.O. zal echter niet meer dan 5% van de opgenomen hoeveelheid aan den grond onttrokken worden. We rekenen derhalve geen kosten van stikstofbemesting boven de toegewezen hoeveelheid stikstofmeststoffen.

39.Stalmest.
Zie ad. 18.

40. Bestrijding plantenziekten.
Deze wijzigingscoëfficient is berekend uit de gegevens van het C.B.S.

41.Vracht.
Rekening is gehouden met het feit, dat de meeste producten op een afstand van maximaal 10 km. van het bedrijf geleverd moeten worden, zonder dat vergoeding voor vrachtkosten betaald wordt. Daar de vrachtkosten voor vervoer over een afstand boven 10 km. vergoed worden, zijn de vervoerkosten boven 10 km. afstand in de berekeningen niet als kostenelementen opgevat.
De wijzigingscoëfficient voor zoover met paard en wagen vervoerd is, is het gewogen gemiddelde van paardenkosten en wagenkosten.

42.Weegloon.
Door den Provincialen Voedselcommissaris voor Zuid-Holland is hierover op verzoek van het Landbouw-Economisch Instituut een onderzoek ingesteld. Het is gebleken,dat over het algemeen de kosten hiervoor sinds 1938 niet veranderd zijn.

43.Omgeploegd.
Hieronder zijn te verstaan de kosten die gemaakt zijn en moeten worden voor een gewas, dat omgeploegd moet worden. Deze wijzigingscoëfficient is het gewogen gemiddelde van de wijzigingscoëfficienten voor loon, paardenkosten, zaaizaad, ontsmettingsmiddelen en stikstofmeststoffen. Als wegingscoëfficienten zijn de gemiddelde bedragen waaruit deze post omgeploegd bestaat, gebruikt. Deze bedragen zijn ontleend aan het Verslag van de Groninger Bedrijfsstudiegroepen over 1939.

44.Diversen.
Zie ad. 17.

45.Keurloon en plombeering.
De wijzigingscoëfficient is hiervoor per provincie per gewas berekend uit de gegevens, die door het C.B.S. verstrekt zijn.

46.Stroo (materiaalkosten, winterbewaring).
Als wijzigingscoëfficient is gebruikt de verhouding tusschen de vastgestelde telersprijzen af-boerderij.

47.Pacht.
In overeenstemming met de overige kostenelementen, welke tegen het huidige prijspeil opgenomen zijn, hebben we ons ook wat de pacht betreft op het huidige peil gebaseerd. Het is steeds door schatting van deskundigen verkregen,omdat de beschikbare statistische cijfers ons weinig houvast gaven.
Voor de Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt is de pacht voor de bedrijven van de Bedrijfsstudiegroepen resp. op f. 130 en f. 110 per ha. gemeten land geschat.Volgens de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek bedroeg de pacht voor de contracten afgesloten in de grootte-klassen van 20 - 50 en 50 - 100 ha voor de Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt f. 116.- resp. f. 88.- per ha gemeten land. In 1941 was dit voor bedrijven in de genoemde grootte-klassen(voor een kadastrale oppervlakte van resp. 2195 en 1984 ha. f. 110.- resp. f. 88.- per ha gemeten land.
Voor de Veenkoloniën is de gemiddelde pacht per ha. bouwland van de betreffende 9 bedrijven uit de rapporten van den Accountantsdienst door den Rijkslandbouwconsulent geschat op f. 90.- per ha, gemeten bouwland.Volgens het C.B.S. was de gemiddelde pachtwaarde voor het geheele gebied voor de contracten afgesloten in 1940 en 1941 resp. f. 96.- en f. 91.- per ha. gemeten bouwland.
De mogelijkheid bestaat, dat het verschil tusschen de statistische cijfers en den geschatten huidigen pachtprijs te verklaren is uit lagere pachten bij familiepacht.
Voor West- en Oost Overijsel is de pacht door den Rijkslandbouwconsulent van West-Overijsel voor de betreffende bedrijven geschat op gemiddeld f. 65.- resp. f. 50.- per ha.gemeten bouwland. In Rapport No. 7 waren deze pachtwaarden hooger genomen n.l. f. 88.- en f. 53.-. Volgens de gegevens van het C.B.S. was de pachtwaarde voor de contracten afgesloten in 1940 in West- en Oost-Overijsel resp. f. 68.- en f. 48.- per ha.gemeten bouwland.Volgens de contracten afgesloten in 1941,waren deze bedragen resp. f. 69 en f. 52.-. Voor Zeeland is voor elk bedrijf de pachtwaarde per ha. gemeten land afzonderlijk geschat.

L.E.I. C.B.S. = Centraal Bureau voor de Statistiek.

EINDBEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS PER 100 KG. VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEK VOOR OOGST 1943. (I GEEN ONDERNEMERSLOON; II EEN ONDERNEMERSLOON VAN 20% VAN DE GEMIDDELDE KALE KOSTEN).

Omschrijving.	Wintertarwe		Zomortarwo		Wintergerst		Haver	
	I	II	I	II	I	II	I	II
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Totale kosten (bijl.VII)	385.—	385.—	386.—	386.—	362.—	362.—	374.—	374.—
Aftrek in verband met oogstderving (bijl.XXXVII)	16.—	16.—	12.—	12.—	13.—	13.—	12.—	12.—
Blijft	369.—	369.—	374.—	374.—	349.—	349.—	362.—	362.—
Pacht (bijl.III)	130.—	130.—	130.—	130.—	130.—	130.—	130.—	130.—
Ondernemersloon (zie tekst)	-	100.—	-	100.—	-	100.—	-	100.—
Totaal	499.—	599.—	504.—	604.—	479.—	579.—	492.—	592.—
Af: opbrengst stroo (bijl.II)	99.—	99.—	111.—	111.—	67.—	67.—	83.—	83.—
Af: opbrengst kaf (bijl.II)	15.—	15.—	15.—	15.—	8.—	8.—	15.—	15.—
Totale kosten voor de korrel	385.—	485.—	378.—	478.—	404.—	504.—	394.—	494.—
	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.
Gemiddelde opbrengst der betreffende bedrijven van 1936 t/m 1939 (bijl.I)	3987	3987	3800	3800	3838	3838	4531	4531
Genormaliseerde opbrengst (bijl.I)	3912	3912	3556	3556	3916	3916	4531	4531
Idem na oogstderving	3540	3540	3307	3307	3583	3583	4191	4191
Kostprijs per 100 kg. in gld.	10.88	13.70	11.43	14.45	11.28	14.07	9.40	11.79
Aantal waarnemingen	52		46		59		64	
Percentage oogstderving	9,5		7		8,5		7,5	

EINDBEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS PER 100 KG. VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEK VOOR OOGST 1943. (I GEEN ONDERNEMERSLOON; II EEN ONDERNEMERSLOON VAN 20% VAN DE GEMIDDELDE KALE KOSTEN).

Omschrijving.	Erwten		Geel mosterdzaad		Blauwmaanzaad		Karwijzaad	
	I	II	I	II	I	II	I	II
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Totale kosten (bijl.VIII)	392.-	392.-	359.-	359.-	378.-	378.-	320.-	320.-
Aftrek in verband met oogstderving (bijl.XXXVII)	7.-	7.-	28.-	28.-	5.-	5.-	31.-	31.-
Blijft	385.-	385.-	331.-	331.-	373.-	373.-	289.-	289.-
Pacht (bijl.III)	130.-	130.-	130.-	130.-	130.-	130.-	130.-	130.-
Ondernemersloon (zie tekst)	-	105.-	-	90.-	-	100.-	-	85.-
Totaal	515.-	620.-	461.-	551.-	503.-	603.-	419.-	504.-
Af:Opbrengst stroo (bijl.II)	76.-	76.-	10.-	10.-	5.-	5.-	10.-	10.-
Af:Opbrengst kaf (bijl.II)	-	-	-	-	-	-	-	-
Totale kosten voor de korrel	439.-	544.-	451.-	541.-	498.-	598.-	409.-	494.-
	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.
Gemiddelde opbrengst der betreffende bedrijven van 1936 t/m '39 (bijl.II)	3595	3595	1805	1805	1198	1198	1501	1501
Genormaliseerde opbrengst	3387	3387	1677	1677	1110	1110	1553	1553
Idem na oogstderving	3268	3268	1308	1308	1082	1082	1056	1056
Kostprijs per 100 kg. in gld.	13.43	16.65	34.48	41.36	46.03	55.27	38.73	46.78
Aantal waarnemingen	53		3		5		23	
Percentage oogstderving	3.5		22		17		32	

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEK.

Kostenelementen.	Granen, peulvruchten en fijne zaden			Karwijzaad		
	Gemiddelde 1936 t/m 1939	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1936 t/m 1939	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943
1.Onderhoud werktuigen	4.56	1.41	6.43	4.56	1.41	6.43
4.Afschrijving "	8.20	1.54	12.63	8.20	1.54	12.63
6a.Rente doode inventaris	2.30	1.54	3.54	2.30	1.54	3.54
b.Rente omloopend kapitaal	2.56	bijl.III	7.77	2.56	bijl.III	7.77
7a.Brandverzekering, oogst en doode inventaris	0.54	1.56	0.84	0.54	1.56	0.84
b.Hagel-, storm- en molestverzekering	0.35	1.57 + f 3.-	3.55	0.35	1.57 + f 3.-	3.55
8.Abonnementen, reiskosten	5.82	1.30	7.57	5.82	1.30	7.57
10.Drainage materiaal	1.98	1.39	2.75	1.98	1.39	2.75
13.Kalkmeststoffen	3.55	1.81	6.43	3.55	1.81	6.43
14.Groenbemesting	0.81	2.71	2.20	0.81	2.71	2.20
17.Diversen	0.96	1.50	1.44	0.96	1.50	1.44
18.Stalmest	0.79	2.-	1.58	0.79	2.-	1.58
19.Loon	26.27	1.39	36.52	16.29	1.39	22.64
20.Sociale lasten	1.39	bijl.III	5.95	0.86	bijl.III	3.69
23.Paardenkosten	16.79	1.82	30.56	2.31	1.82	4.20
24.Tractorkosten	3.91	4.75	18.57	-	-	-
Totaal indirecte kosten	80.78		148.33	51.88		97.26
Aantal waarnomingen	67			67		

SPECIFICATIE VAN DE DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEK.

Kostenelementen	Wintertarwe			Zomertarwe			Wintergerst			Haver		
	Gemiddelde 1936 t/m '39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943
Indirecte kosten:	80.78	-	148.33	80.78	-	148.33	80.78	-	148.33	80.78	-	148.33
11. Fosforzuurmeststoffen	5.67	bijl.III	12.24	5.67	bijl.III	12.91	5.67	bijl.III	10.10	5.67	bijl.III	15.06
12. Kalimeststoffen	5.70	bijl.III	8.46	5.70	bijl.III	8.46	5.70	bijl.III	8.46	5.70	bijl.III	8.46
Directe kosten:												
28. Loon	39.54	1.39	54.96	38.33	1.39	53.28	38.36	1.39	53.32	40.06	1.39	55.68
29. Sociale lasten	2.10	bijl.III	8.96	2.01	bijl.III	8.68	2.03	bijl.III	8.69	2.12	bijl.III	9.08
30. Paardenkosten	10.30	1.82	18.75	11.29	1.82	20.55	10.38	1.82	18.89	11.28	1.82	20.53
31. Tractorkosten	1.57	4.75	7.46	2.73	4.75	12.97	1.52	4.75	7.22	1.61	4.75	7.65
32. Kosten zichtmachine	7.29	2.05	14.94	6.13	2.05	12.57	6.17	2.05	12.65	6.01	2.05	12.32
34. Dorschen	27.02	2.23	60.25	26.79	2.23	59.74	23.87	2.23	53.23	25.21	2.23	56.22
36. Zaaizaad	17.42	1.40	24.39	17.75	1.37	24.32	10.46	1.44	15.06	10.84	1.47	15.93
37. Ontsmetting	-.77	1.08	-.83	-.67	1.08	-.72	-.72	1.08	-.78	-.71	1.08	-.77
38. Stikstofmeststoffen	15.84	bijl.III	13.20	14.01	bijl.III	13.20	14.89	bijl.III	13.20	12.85	bijl.III	13.20
39. Stalmest	-.13	2.-	-.26	-.14	2.-	-.28	-.76	2.-	1.52	-.38	2.-	-.76
40. Bestrijding plantenziekten	-.21	1.13	-.24	-.89	1.13	1.01	-.01	1.13	-.01	-.29	1.13	-.33
41. Vracht	8.87	bijl.III	7.48	8.39	bijl.III	7.48	8.68	bijl.III	7.48	9.83	bijl.III	8.25
42. Weegloon	1.24	1.-	1.24	1.18	1.-	1.18	-.81	1.-	-.81	-.97	1.-	-.97
43. Omgeploegd	1.96	1.43	2.80	-.22	1.43	-.31	-.75	1.48	1.11	-.13	1.45	-.19
44. Diversen	-.03	1.10	-.03	-.09	1.10	-.10	-.62	1.10	-.68	-.46	1.10	-.51
45. Keurloon en plombeering	-.15	1.25	-.19	-.08	1.25	-.10	-	-	-	-.12	1.25	-.15
Totale kosten	226.59		385.01	222.85		386.19	212.18		361.54	215.02		374.39
Aantal waarnemingen	62			46			59			64		

L.E.I.

SPECIFICATIE VAN DE DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEK.

Kostenelementen.	Erwten			Geel mosterdzaad			Blauwmaanzaad			Karwijzaad		
	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1937 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1938 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943
Indirecte kosten:	80.78	-	148.33	80.78	-	148.33	80.78	-	148.33	51.88	-	87.26
11.Fosforzuurmeststoffen	5.67	bijl.III	10.59	5.67	bijl.III	8.50	5.67	bijl.III	7.73	5.67	bijl.III	7.55
12.Kalimeststoffen	5.70	bijl.III	10.87	5.70	bijl.III	9.06	5.70	bijl.III	9.06	5.70	bijl.III	9.06
Directe kosten:												
28.Loon	60.32	1.39	83.84	47.77	1.39	66.40	49.14	1.39	68.30	58.53	1.39	81.36
29.Sociale lasten	3.20	bijl.III	13.67	2.53	bijl.III	10.82	2.60	bijl.III	11.13	3.10	bijl.III	13.26
30.Paardenkosten	12.53	1.82	22.80	11.96	1.82	21.77	11.01	1.82	20.04	13.44	1.82	24.46
31.Tractorkosten	0.16	4.75	0.76	0.99	4.75	4.70	2.53	4.75	12.02	2.47	4.75	11.73
32.Kosten zichtmachine	-	-	-	1.02	2.05	2.09	7.14	2.05	14.64	6.80	2.05	13.94
34.Dorschen	19.96	2.23	44.51	28.41	2.23	63.35	21.02	2.23	46.87	20.34	2.23	45.36
36.Zaaizaad	29.62	1.61	47.69	3.61	1.92	6.93	3.36	1.81	6.08	3.78	1.53	5.78
37.Ontsmetting	0.56	1.08	0.60	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38.Stikstofmeststoffen	0.54	bijl.III	-	11.37	bijl.III	9.68	17.32	bijl.III	26.40	31.62	bijl.III	9.68
39.Stalmest	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40.Bestrijding plantenziekten	0.02	1.13	0.02	-	-	-	0.85	1.13	0.96	3.06	1.13	3.46
41.Vracht	8.31	bijl.III	7.14	4.97	bijl.III	7.69	2.19	bijl.III	6.55	3.13	bijl.III	6.67
42.Weegloon	0.48	1.-	0.48	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44.Diversen	0.61	1.10	0.67	-	-	-	-	-	-	-	-	-
45.Keurloon en plombeering	0.18	1.25	0.23	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totale kosten	228.64		392.20	204.78		359.32	209.31		378.11	209.52		319.57
Aantal waarnemingen	53			3			5			23		

L.E.I.

EINDBEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS PER 100 KG. VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN HET OLDAMBT VOOR OOGST 1943 (I GEEN ONDERNEMERSLOON; II EEN ONDERNEMERSLOON VAN 20% VAN DE GEMIDDELDE KALE KOSTEN).

Omschrijving.	Wintertarwe		Zomertarwe		Wintergerst		Havor	
	I	II	I	II	I	II	I	II
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Totale kosten(bijl.XII)	386.—	386.—	378.—	378.—	358.—	358.—	377.—	377.—
Aftrek in verband met oogstderving (bijl.XXXVII)	16.—	16.—	12.—	12.—	13.—	13.—	10.—	10.—
Blijft	370.—	370.—	366.—	366.—	345.—	345.—	367.—	367.—
Pacht (bijl.III)	110.—	110.—	110.—	110.—	110.—	110.—	110.—	110.—
Ondernemersloon(zie tekst)	-	95.—	-	95.—	-	95.—	-	95.—
	480.—	575.—	476.—	571.—	455.—	550.—	477.—	572.—
Af:opbrengst stroo (bijl.II)	99.—	99.—	111.—	111.—	67.—	67.—	83.—	83.—
Af:opbrengst kaf (bijl.II)	15.—	15.—	15.—	15.—	8.—	8.—	15.—	15.—
Totale kosten voor de korrel	366.—	461.—	350.—	445.—	380.—	475.—	379.—	474.—
	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.
Gemiddelde opbrengst der betroffende bedrijven van 1936 t/m 1939 (bijl.I)	3554	3554	3324	3324	~~4078~~ 3978	~~4078~~ 3978	4212	4212
Genormaliseerde opbrengst (bijl.I)	3389	3389	3144	3144	~~4085~~ 3984	~~4085~~ 3984	4212	4212
Idem na oogstderving (bijl.I)	3084	3084	2908	2908	~~3697~~ 3244	~~3697~~ 3244	3959	3959
Kostprijs per 100 kg. in gld.	11.87	14.95	12.04	15.30	~~10.28~~ 11.71	~~12.85~~ 14.64	9.57	11.97
Aantal waarnemingen	40		40		36		42	
Percentage oogstderving	9		7.5		9.5		6	

EINDBEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS PER 100 KG. VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN HET OLDAMBT VOOR OOGST 1943. (I GEEN ONDERNEMERSLOON; II EEN ONDERNEMERSLOON VAN 20% VAN DE GEMIDDELDE KALE KOSTEN).

Omschrijving.	Erwten		Geel mosterdzaad		Blauw-maanzaad		Karwijzaad	
	I	II	I	II	I	II	I	II
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Totale kosten (bijl.XIII)	408.-	408.-	340.-	340.-	405.-	405.-	301.-	301.-
Aftrek in verband met oogstderving (bijl.XXXVII)	7.-	7.-	18.-	18.-	6.-	6.-	33.-	33.-
Blijft	401.-	401.-	322.-	322.-	399.-	399.-	268.-	268.-
Pacht (bijl.III)	110.-	110.-	110.-	110.-	110.-	110.-	110.-	110.-
Ondernemersloon (zie tekst)	-	100.-	-	85.-	-	100.-	-	75.-
Totaal	511.-	611.-	432.-	517.-	509.-	609.-	378.-	453.-
Af:Opbrengst stroo (bijl.II)	76.-	76.-	10.-	10.-	5.-	5.-	10.-	10.-
Af:Opbrengst kaf (bijl.II)	-	-	-	-	-	-	-	-
Totale kosten voor de korrel	435.-	535.-	422.-	507.-	504.-	604.-	368.-	443.-
	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.
Gemiddelde opbrengst der betreffende bedrijven van 1936 t/m '39 (bijl.I)	2526	2526	1661	1661	1201	1201	1392	1392
Genormaliseerde opbrengst (bijl.I)	2443	2443	1628	1628	1073	1073	1332	1332
Idem na oogstderving (bijl.I)	2357	2357	1351	1351	1046	1046	773	773
Kostprijs per 100 kg. in gld.	18.46	22.70	31.24	37.53	48.18	57.74	47.61	57.31
Aantal waarnemingen	31		13		4		24	
Percentage oogstderving	3.5		17		22		42	

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN HET OLDAMBT.

Kostenelementen.	Granen, peulvruchten en fijne zaden			Karwijzaad		
	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943
1.Onderhoud werktuigen	4.83	1.41	6.81	4.83	1.41	6.81
4.Afschrijving "	7.11	1.54	10.95	7.11	1.54	10.95
6a.Rente doode inventaris	1.74	1.54	2.68	1.74	1.54	2.68
b.Rente omloopend kapitaal	2.54	bijl.III	7.77	2.54	bijl.III	7.77
7a.Brandverzekering oogst en doode inventaris	1.24	1.56	1.93	1.24	1.56	1.93
b.Hagel-,storm en molestverzekering	0.69	1.57 + f 3.-	4.08	0.69	1.57 + f 3.-	4.08
8.Abonnementen,reiskosten	4.32	1.30	5.62	4.32	1.30	5.62
10.Drainage materiaal	1.98	1.39	2.75	1.98	1.39	2.75
13.Kalkmeststoffen	2.68	1.81	4.85	2.68	1.81	4.85
14.Groenbemesting	0.24	2.71	0.65	0.24	2.71	0.65
17.Diversen	0.28	1.50	0.42	0.28	1.50	0.42
18.Stalmest	0.52	2.-	1.04	0.52	2.-	1.04
19.Loon	29.05	1.51	43.87	18.64	1.51	28.15
20.Sociale lasten	1.54	bijl.III	7.15	0.99	bijl.III	4.59
23.Paardenkosten	23.43	1.99	46.63	3.24	1.99	6.45
24.Tractorkosten	0.53	4.75	2.52	-	-	-
Totale indirecte kosten	82.72		149.72	51.04		88.74
Aantal waarnemingen	45			45		

SPECIFICATIE VAN DE DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.)VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN HET OLDAMBT.

Kostenelementen	Wintertarwe			Zomertarwe			Wintergerst			Haver		
	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943.
Indirecte kosten:	82.72		149.72	82.72		149.72	82.72		149.72	82.72	-	149.72
11. Fosforzuurmeststoffen	4.11	bijl.III	11.04	4.11	bijl.III	12.13	4.11	bijl.III	10.45	4.11	bijl.III	14.33
12. Kalimeststoffen	2.77	bijl.III	9.66	2.77	bijl.III	9.66	2.77	bijl.III	9.66	2.77	bijl.III	9.66
Directe kosten:												
28. Loon	43.-	1.51	64.93	47.70	1.51	72.03	44.69	1.51	67.48	46.39	1.51	70.05
29. Sociale lasten	2.28	bijl.III	10.58	2.53	bijl.III	11.74	2.37	bijl.III	11.-	2.46	bijl.III	11.42
30. Paardenkosten	15.14	1.99	30.13	15.25	1.99	30.35	14.43	1.99	28.72	15.18	1.99	30.21
31. Tractorkosten	3.58	4.75	17.01	0.07	4.75	0.33	-	-	-	0.13	4.75	0.62
32. Kosten zichtmachine	0.29	2.13	0.62	1.46	2.13	3.11	0.36	2.13	0.77	1.18	2.13	2.51
34. Dorschen	20.54	2.23	45.80	18.06	2.23	40.27	18.11	2.23	40.39	19.89	2.23	44.35
36. Zaaizaad	16.05	1.40	22.47	18.03	1.37	24.70	9.87	1.44	14.21	13.58	1.47	19.96
37. Ontsmetting	0.62	1.08	0.67	0.62	1.08	0.67	0.60	1.08	0.65	0.66	1.08	0.71
38. Stikstofmeststoffen	9.95	bijl.III	14.08	9.50	bijl.III	14.08	14.06	bijl.III	14.08	12.74	bijl.III	14.08
39. Stalmest	0.02	2.-	0.04	0.06	2.-	0.12	-	-	-	0.32	2.-	0.64
40. Bestrijding plantenziekten	0.50	1.13	0.57	0.52	1.13	0.59	-	-	-	0.29	1.13	0.33
41. Vracht	4.19	bijl.III	7.14	4.24	bijl.III	7.14	3.80	bijl.III	7.91	4.81	bijl.III	7.91
42. Weegloon	1.07	1.-	1.07	1.03	1.-	1.03	0.84	1.-	0.84	0.89	1.-	0.89
43. Omgeploegd	0.35	1.47	0.51	-	-	-	0.12	1.52	0.18	-	-	-
44. Diversen	0.23	1.10	0.25	-	-	-	1.40	1.10	1.54	-	-	-
45. Keurloon en plombeering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totale kosten	207.41		386.29	208.67		377.67	200.25		357.60	208.12		377.39
Aantal waarnemingen	40			40			36			42		

L.E.I.

SPECIFICATIE VAN DE DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN HET OLDAMBT.

Kostenelementen	Erwten			Geel Mosterdzaad			Blauwmaanzaad			Karwijzaad.		
	Gemiddelde 1936 t/m '39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1937 t/m39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943
Indirecte kosten:	82.72	-	149.72	82.72	-	149.72	82.72	-	149.72	51.04	-	88.74
11. Fosforzuurmeststoffen	4.11	bijl.III	8.17	4.11	bijl.III	8.29	4.11	bijl.III	7.55	4.11	bijl.III	6.73
12. Kalimeststoffen	2.77	bijl.III	12.08	2.77	bijl.III	9.66	2.77	bijl.III	9.66	2.77	bijl.III	9.66
Directe kosten:												
28. Loon	60.35	1.51	91.13	45.53	1.51	68.75	68.99	1.51	104.17	45.12	1.51	68.13
29. Sociale lasten	3.20	bijl.III	14.85	2.41	bijl.III	11.21	3.66	bijl.III	16.98	2.39	bijl.III	11.11
30. Paardenkosten	14.70	1.99	29.25	14.77	1.99	29.39	15.25	1.99	30.35	16.76	1.99	33.35
31. Tractorkosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.16	4.75	0.76
32. Kosten zichtmachine	-	-	-	0.62	2.13	1.32	1.80	2.13	3.83	6.11	2.13	13.01
34. Dorschen	14.82	2.23	33.05	16.82	2.23	37.51	17.92	2.23	39.96	15.33	2.23	34.19
36. Zaaizaad	38.71	1.61	62.32	1.77	1.92	3.40	3.66	1.81	6.62	7.05	1.53	10.79
37. Ontsmetting	0.23	1.08	0.25	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38. Stikstofmeststoffen	2.26	bijl.III	-	21.43	bijl.III	10.56	22.33	bijl.III	26.40	30.28	bijl.III	10.56
39. Stalmest	-	-	-	1.40	2.-	2.80	-	-	-	0.08	2.-	0.16
40. Bestrijding plantenziekten	-	-	-	-	-	-	1.75	1.13	1.98	7.29	1.13	8.24
41. Vracht	3.08	bijl.III	6.42	0.96	bijl.III	7.69	0.88	bijl.III	6.55	1.17	bijl.III	5.70
42. Weegloon	0.58	1.-	0.58	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44. Diversen	-	-	-	-	-	-	1.46	1.10	1.61	0.21	1.10	0.23
Totale kosten	227.53		407.82	195.31		340.30	227.30		405.38	189.87		301.36
Aantal waarnemingen	31			13			4			24		

EINDBEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS PER 100 KG. VAN KOOLZAAD VAN 21 BEDRIJVEN IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEK EN IN HET OLDAMBT VOOR OOGST 1943 (I GEEN ONDERNEMERSLOON; II EEN ONDERNEMERSLOON VAN 20% VAN DE GEMIDDELDE KALE KOSTEN).

	I	II
Totale kosten in gld. per ha. (bijl.XV)	448.--	448.--
Aftrek in verband met oogstderving (bijl.XXXVII)	8.--	8.--
Blijft	440.--	440.--
Pacht (bijl. III)	120.--	120.--
Ondernemersloon (zie tekst)	-	110.--
Totaal	560.--	670.--
Af:2425 kg. stroo à f 11.50 per 1000 kg. (bijl.II)	28.--	28.--
Totale kosten voor het zaad	532.--	642.--
	kg.	kg.
Gemiddelde opbrengst (bijl.I)	2450	2450
Genormaliseerde opbrengst (bijl.I)	2521	2521
Idem na aftrek van oogstderving (bijl.I)	2445	2445
Kostprijs per 100 kg. zaad in gld.	21.76	26.26
Idem inclusief de kosten van mislukken	23.26	27.76

De kosten van het mislukken van het gewas bedroegen volgens rapport No. 5:"Rapport van het onderzoek naar den kostprijs van koolzaad voor den oogst 1942."

1. voor grondbewerking, bemesting, zaad	± f 60.--
2. opslag	± 30.--
Totaal	± f 90.--

Voor oogst 1943 worden deze kosten resp.

1. voor grondbewerking, bemesting, zaad	± f 60.--	x 1.24	= ± f 75.--
2. opslag	± f 30.--	x 1.21	= ± 35.--
		Totaal	± f 110.--

Tengevolge van de uitbreiding van het gebruik van het meer wintervaste Lembkes zaaizaad wordt door het Instituut voor Plantenveredeling de verhouding van mislukt tegenover geslaagd gewas geschat als 1 : 3; tegenover 1 : 2.7 zooals volgens de door ons gehouden enquête de verhouding vroeger was bij het relatief grootere gebruik van het Mansholt zaaizaad. De kosten per jaar bedragen dan per ha. f 110.-- : 3 = ± f 37.--; dit is per 100 kg. $\frac{\pm \text{ f } 37.--}{24.45} = \pm$ f 1.50.

De kostprijzen per 100 kg. inclusief de kosten van het mislukken van het gewas bedragen dan resp. f 23.26 en f 27.76.

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE EN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN KOOLZAAD VAN 21 BEDRIJVEN IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEK EN IN HET OLDAMBT.

Kostenelementen.	Gemiddelde 1936 t/m '38	Wijzigings-coëfficient	Omgerekende kosten 1943
Indirecte kosten.			
1.Onderhoud werktuigen	4.80	1.41	6.77
4.Afschrijving werktuigen	7.71	1.54	11.87
6a.Rente dode inventaris	2.17	1.54	3.34
b.Rente omloopend kapitaal	2.59	bijl.III	7.77
7a.Brandverzekering oogst en dode inventaris	0.76	1.56	1.19
b.Hagel-,storm- en molestverzekering	0.43	1.57 + f 3.-	3.68
8.Abonnementen,reiskosten enz.	5.54	1.30	7.20
10.Drainage materiaal	2.14	1.39	3.39
11.Fosforzuurmeststoffen	5.46	bijl.III	14.81
12.Kalimeststoffen	4.31	bijl.III	13.89
13.Kalkmeststoffen	2.19	1.81	3.96
14.Groenbemesting	0.85	2.71	2.30
17.Diversen	1.29	1.50	1.94
18.Stalmest	0.53	2.-	1.06
19.Loon	28.46	1.45	41.27
20.Sociale lasten	1.51	bijl.III	6.73
23.Paardenkosten	19.67	1.91	37.57
24.Tractorkosten	3.42	4.75	16.25
Totaal indirecte kosten	94.13		184.99
Directe kosten.			
28.Loon	56.61	1.45	82.08
29.Sociale lasten	3.-	bijl.III	13.38
30.Paardenkosten	15.76	1.91	30.10
34.Dorschen	31.36	2.23	69.93
36.Zaaizaad	1.99	1.89	3.76
38.Stikstofmeststoffen	20.45	bijl.III	53.68
40.Bestrijding plantenziekten	1.28	1.13	1.45
41.Vracht	5.09	bijl.III	7.48
44.Diversen	0.83	1.10	0.91
Totale kosten	230.50		447.76

EINDBEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS PER 100 KG. VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE GRONINGER VEENKOLONIEN VOOR OOGST 1943. (I GEEN ONDERNEMERSLOON; II EEN ONDERNEMERSLOON VAN 20% VAN DE GEMIDDELDE KALE KOSTEN).

Omschrijving.	Rogge		Zomertarwe		Haver	
	I	II	I	II	I	II
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Totale kosten (bijl.XVII resp.XVIII)	317.—	317.—	319.—	319.—	324.—	324.—
Aftrek in verband met oogstderving (bijl.XXXVII)	25.—	25.—	19.—	19.—	19.—	19.—
Blijft	292.—	292.—	300.—	300.—	305.—	305.—
Pacht (bijl.III)	90.—	90.—	90.—	90.—	90.—	90.—
Ondernemersloon (zie tekst)	-	80.—	-	80.—	-	80.—
Totaal	382.—	462.—	390.—	470.—	395.—	475.—
Af:Opbrengst stroo (bijl.II)	97.—	97.—	88.—	88.—	92.—	92.—
Af:Opbrengst kaf (bijl.II)	8.—	8.—	15.—	15.—	15.—	15.—
Totale kosten voor de korrel	277.—	357.—	287.—	367.—	288.—	368.—
	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.
Gemiddelde opbrengst der betreffende bedrijven in 1939 en 1940 (bijl.I)	3095	3095	3188	3188	4402	4402
Genormaliseerde opbrengst (bijl.I)	3439	3439	3226	3226	4449	4449
Idem na oogstderving (bijl.I)	3009	3009	2855	2855	3960	3960
Kostprijs per 100 kg.in gld.	9.21	11.86	10.05	12.85	7.27	9.29
Aantal waarnemingen	15		15		15	
Totaal aantal ha.	102		94		98	
Percentage oogstderving	12,5		11,5		11	

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE- EN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE GRONINGER VEENKOLONIEN.

Kostenelementen	Rogge							Zomertarwe						
	Gemiddelde 1939	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1940	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde van kolom 3 en 6	Gemiddelde 1939	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1940	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde van kolom 10 en 13
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Indirecte kosten:														
1. Onderhoud werktuigen	2.85	1.26	3.59	3.64	1.03	3.75	3.67	2.85	1.26	3.59	3.64	1.03	3.75	3.67
2. Klein onderhoud gebouwen	-.53	1.82	-.96	-.79	1.27	1.-	-.98	-.53	1.82	-.96	-.79	1.27	1.-	-.98
4. Afschrijving werktuigen	4.30	1.42	6.11	3.79	1.50	5.69	5.90	4.30	1.42	6.11	3.79	1.50	5.69	5.90
5. Klein gereedschap	1.18	1.33	1.57	-.60	1.06	-.64	1.11	1.18	1.33	1.57	-.60	1.06	-.64	1.11
10. Drainage materiaal	-	-	-	-.40	1.26	-.50	-.25	-	-	-	-.40	1.26	-.50	-.25
14. Groenbemesting	-	-	-	-.25	1.96	-.49	-.25	-	-	-	-.25	1.96	-.49	-.25
15. Overige meststoffen	1.49	1.81	2.70	-.23	1.64	-.38	1.54	1.49	1.81	2.70	7.34	1.64	12.04	7.37
17. Algemeene kosten	3.52	1.35	4.75	3.41	1.16	3.96	4.36	3.52	1.35	4.75	3.41	1.16	3.96	4.36
18. Stalmest	3.25	2.-	6.50	4.60	1.33	6.12	6.31	3.25	2.-	6.50	4.60	1.33	6.12	6.31
19. Loon	20.65	1.55	32.01	22.68	1.40	31.75	31.88	20.65	1.55	32.01	22.68	1.40	31.75	31.88
20. Sociale lasten	1.09	B.III	4.89	1.12	B.III	4.85	4.87	1.09	B.III	4.89	1.12	B.III	4.85	4.87
23. Paardenkosten	14.47	1.34	19.39	15.21	1.34	20.38	19.89	14.47	1.34	19.39	15.21	1.34	20.38	19.89
24. Tractorkosten	3.11	4.75	14.77	1.87	4.75	8.88	11.83	3.11	4.75	14.77	1.87	4.75	8.88	11.83
32. Exploitatie zelfbinder	-	-	-	1.26	1.58	1.99	1.-	-	-	-	1.26	1.58	1.99	1.-
Totaal	56.44		97.24	59.85		90.38	93.84	56.44		97.24	66.96		102.04	99.67
11. Fosforzuurmeststoffen	7.24	B.III	9.93	10.40	B.III	9.93	9.93	7.24	B.III	10.29	10.40	B.III	10.29	10.29
12. Kalimeststoffen	13.07	B.III	16.91	13.05	B.III	16.91	16.91	13.07	B.III	16.91	13.05	B.III	16.91	16.91
Directe kosten:														
28. Loon	29.66	1.55	45.97	35.27	1.40	49.38	47.68	26.60	1.55	41.23	41.87	1.40	58.62	49.93
29. Sociale lasten	1.57	B.III	7.03	1.74	B.III	8.05	7.54	1.41	B.III	6.30	2.06	B.III	8.96	7.63
30. Paardenkosten	7.04	1.34	9.43	7.52	1.34	10.07	9.75	7.88	1.34	10.56	9.82	1.34	13.16	11.86
31. Tractorkosten	4.78	4.75	22.71	3.72	4.75	17.67	20.19	2.21	4.75	10.50	3.42	4.75	16.25	13.38
33. Bindertouw	1.02	5.63	5.74	1.39	4.10	5.70	5.72	1.01	5.63	5.69	1.46	4.10	5.99	5.84
34. Dorschen	22.44	2.23	50.04	19.06	1.81	34.50	42.27	17.15	2.23	38.24	20.85	1.81	37.74	37.99
36. Zaaizaad, pootgoed	13.72	1.67	22.91	21.20	1.41	29.89	26.40	21.24	1.37	29.10	21.61	1.19	25.72	27.41
38. Stikstofmeststoffen	30.21	B.III	24.64	30.12	B.III	24.64	24.64	30.66	B.III	24.64	26.02	B.III	24.64	24.64
6. Rente inventaris en omloopend kap.	6.57	B.III	8.17	4.10	B.III	6.04	7.11	6.51	B.III	7.73	6.21	B.III	8.30	8.02
7. Brand-, oogst- en hagelverz.	-.76	1.57+ f.3	4.19	-.66	1.21+ f.3	3.80	4.-	-.82	1.57+ f.3	4.29	-.66	1.15+ f.3	3.76	4.03
44. Diversen	1.45	1.10	1.60	-.94	1.10	1.03	1.32	1.56	1.10	1.72	-.76	1.10	-.84	1.28
Totale kosten	195.97		326.51	209.02		307.99	317.30	193.80		304.44	225.15		333.22	318.88
Aantal waarnemingen	9			6				9			6			L.E.I.

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE- EN DIRECTE IRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha) VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE GRONINGER VEENKOLONIEN.

Kostenelementen	Haver						
	Gemiddelde 1939	Wijzigings-coëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1940	Wijzigings-coëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gem.van kol 3 en 6
	1	2	3	4	5	6	7
Indirecte kosten:							
1. Onderhoud werktuigen	2.85	1.26	3.59	3.64	1.03	3.75	3.67
2. Klein onderhoud gebouwen	-.53	1.82	-.96	-.79	1.27	1.-	-.98
4. Afschrijving werktuigen	4.30	1.42	6.11	3.79	1.50	5.69	5.90
5. Klein gereedschap	1.18	1.33	1.57	-.60	1.06	-.64	1.11
10.Drainage materiaal	-	-	-	-.40	1.26	-.50	-.25
14.Groenbemesting	-	-	-	-.25	1.96	-.49	-.25
15.Overige meststoffen	1.49	1.81	2.70	3.05	1.64	5.-	3.85
17.Algemeene kosten	3.52	1.35	4.75	3.41	1.16	3.96	4.36
18.Stalmest	3.25	2.-	6.50	4.60	1.33	6.12	6.31
19.Loon	20.65	1.55	32.01	22.68	1.40	31.75	31.88
20.Sociale lasten	1.09	bijl.III	4.89	1.12	bijl.III	4.85	4.87
23.Paardenkosten	14.47	1.34	19.39	15.21	1.34	20.38	19.89
24.Tractorkosten	3.11	4.75	14.77	1.87	4.75	8.88	11.83
32.Exploitatie zelfbinder	-	-	-	1.26	1.58	1.99	1
Totaal	56.44		97.24	62.67		95.-	96.15
11.Fosforzuurmeststoffen	7.24	bijl.III	13.20	10.40	bijl.III	13.20	13.20
12.Kalimeststoffen	13.07	bijl.III	16.91	13.05	bijl.III	16.91	16.91
Directe kosten:							
28. Loon	27.08	1.55	41.97	44.11	1.40	61.75	51.86
29. Sociale lasten	1.44	bijl.III	6.42	2.22	bijl.III	9.44	7.93
30. Paardenkosten	8.02	1.34	10,75	9.40	1.34	12.60	11.68
31. Tractorkosten	1.59	4.75	7.55	2.86	4.75	13.59	10.57
33. Bindertouw	-.93	5.63	5.24	1.69	4.10	6.93	6.09
34. Dorschen	24.46	2.23	54.55	25.06	1.81	45.36	49.96
36. Zaaizaad	13.37	1.44	19.25	17.35	1.25	21.69	20.47
38. Stikstofmeststoffen	26.76	bijl.III	24.64	23.29	bijl.III	24.64	24.64
6. Rente inventaris en omloopend kap.	6.45	bijl.III	7.97	6.10	bijl.III	8.40	8.19
7. Brand-, oogst- en hagelverzekering	-.64	1.57+ f.3.	4.-	-.66	1.31+ f.3.	3.86	3.93
44. Diversen	3.32	1.10	3.65	-.82	1.10	-.90	2.28
Totale kosten	190.81		313.34	219.68		334.27	323.86
Aantal waarnemingen	9			6			

L.E.I.

EINDBEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS PER 100 KG. VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN OVERIJSEL VOOR OOGST 1943. (I GEEN ONDERNEMERSLOON; II EEN ONDERNEMERSLOON VAN 20% VAN DE GEMIDDELDE KALE KOSTEN).

Omschrijving	Rogge				Haver	
	Oost-Overijsel		West-Overijsel		Oost-Overijsel	
	I	II	I	II	I	II
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Totale kosten (bijl.XX)	326	326	326	326	342	342
Aftrek in verband met oogstderving (bijl.XXXVII)	11	11	11 1)	11 1)	14	14
Blijft	315	315	315	315	328	328
Pacht (bijl.III)	50	50	65	65	50	50
Ondernemersloon (zie tekst)		75		75		75
Totaal	365	440	380	455	378	453
Af: Opbrengst stroo (bijl.II)	74	74	74	74	58	58
Af: Opbrengst kaf (bijl.II)	8	8	8	8	15	15
Totale kosten voor de korrel	287	358	298	373	305	380
	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.
Gemiddelde opbrengst der betreffende bedrijven over 1938 (bijl.I)	2427	2427	2397	2397	3242	3242
Genormaliseerde opbrengst (bijl.I)	2526	2526	2495	2495	2589	2589
Idem na oogstderving(bijl.I)	2286	2286	2258	2258	2291	2291
Kostprijs per 100 kg. in gld.	12.55	15.66	13.11	16.52	13.31	16.59
Aantal waarnemingen	10		10		6	
Totaal oppervlakte	44		17		10	
Percentage oogstderving	9.5		9.5		11.5	

1) Gelijkgesteld aan Oost-Overijsel.

L.E.I.

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE- EN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN OOST- EN WEST-OVERIJSEL.

Kostenelementen	Oost-Overijsel						West-Overijsel.		
	Rogge			Haver			Rogge		
	Gemiddelde 1938	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1938	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1938	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943
Indirecte kosten:							1)		
1. Onderhoud werktuigen	4.10	1.41	5.78	4.10	1.41	5.78	16.76	1.40	23.46
2. Onderhoud gebouwen	1.32	2.05	2.71	1.32	2.05	2.71	-	-	-
4. Afschrijving werktuigen	3.90	1.45	5.66	3.90	1.45	5.66	-	-	-
5. Klein gereedschap	-.80	1.45	1.16	-.80	1.45	1.16	-	-	-
6. Rente	-	-	-	-	-	-	6.19	bijl.III	7.37
11. Fosforzuurmeststoffen	4.87	bijl.III	7.30	4.87	bijl.III	8.39	6.88	bijl.III	8.21
12. Kalimeststoffen	7.19	bijl.III	14.50	7.19	bijl.III	14.50	8.63	bijl.III	14.50
15. Diverse meststoffen	1.08	1.81	1.95	1.08	1.81	1.95	-	-	-
17. Algemeene kosten	-.81	1.35	1.09	-.81	1.35	1.09	-.36	1.35	-.49
18. Organische mest	18.97	2.-	37.94	18.97	2.-	37.94	21.31	2.-	42.62
19. Loon	24.69	1.41	34.81	24.69	1.41	34.81	57.46	1.41	81.02
20. Sociale lasten	1.31	bijl.III	4.66	1.31	bijl.III	4.66	3.05	bijl.III	11.05
23. Paardenkosten	22.77	1.75	39.85	22.77	1.75	39.85	27.50	1.75	48.13
Totaal indirecte kosten	91.81		157.41	91.81		158.50	148.14		236.85
Directe kosten:									
6. Rente	5.08	bijl.III	7.38	5.29	bijl.III	7.69	-	-	-
7. Assurantie	1.52	1.66+f.3	5.52	1.52	1.66+f.3	5.52	-	-	-
28. Loon	41.95	1.41	59.15	53.13	1.41	74.91	-.08	1.41	-.11
29. Sociale lasten	2.22	bijl.III	7.92	2.82	bijl.III	10.04	-	-	0.01
30. Paardenkosten	10.90	1.75	19.08	12.69	1.75	22.21	-	-	-
34a. Dorschen	7.89	2.23	17.59	6.08	2.23	13.56	14.30	2.23	31.89
b. Exploitatie dorschmachine	2.76	2.23	6.15	4.92	2.23	10.97			
36. Zaaizaad	13.83	1.77	24.48	12.04	1.47	17.70	17.63	1.77	31.21
38. Stikstofmeststoffen	12.49	bijl.III	21.12	12.09	bijl.III	21.12	12.80	bijl.III	21.12
41. Vracht	-	-	-	-	-	-	-.08	bijl.III	4.72
44. Diversen	-.55	1.10	-.61	-.10	1.10	-.11	-	-	-
Totale kosten	191.-		326.41	202.49		342.33	193.03		325.91
Aantal waarnemingen	10			10			6		

L.E.I.

EINDBEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS PER 1000 KG. VAN SUIKERBIETEN VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEK EN IN HET OLDAMBT VOOR OOGST 1943.
(I GEEN ONDERNEMERSLOON; II EEN ONDERNEMERSLOON VAN 20% VAN DE GEMIDDELDE KALE KOSTEN).

Omschrijving.	Noordelijke Bouwstreek		Oldambt	
	I	II	I	II
	gld.	gld.	gld.	gld.
Totale kosten (bijl.XXII)	549.—	549.—	599.—	599.—
Aftrek in verband met oogstderving (bijl.XXXVII)	7.—	7.—	11.—	11.—
Blijft	542.—	542.—	588.—	588.—
Pacht (bijl.III)	130.—	130.—	110.—	110.—
Ondernemersloon (zie tekst)	-	135.—	-	140.—
	672.—	807.—	698.—	838.—
Af:Opbrengst koppen en blad (bijl.II)	130.—	130.—	130.—	130.—
Totale kosten voor de bieten	542.—	677.—	568.—	708.—
	kg.	kg.	kg.	kg.
Gemiddelde opbrengst der betreffende bedrijven van 1936 t/m 1939 (bijl.I)	37.235	37.235	34.498	34.498
Genormaliseerde opbrengst (bijl.I)	36.442	36.442	33.046	33.046
Idem na oogstderving (bijl.I)	34.620	34.620	30.402	30.402
Kostprijs per 1000 kg. in gld.	15.66	19.56	18.68	23.29
Aantal waarnemingen	67		31	
Percentage oogstderving	5		8	

L.E.I.

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE - EN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN VAN SUIKERBIETEN (in gld. per ha.) VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEK EN IN HET OLDAMBT.

Kostenelementen	Noordelijke Bouwstreek			Oldambt.		
	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1936 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943
Indirecte kosten:						
1. Onderhoud werktuigen	4.56	1.41	6.43	4.83	1.41	6.81
4. Afschrijving werktuigen	8.20	1.54	12.63	7.11	1.54	10.95
6a. Rente doode inventaris	2.30	1.54	3.54	1.74	1.54	2.68
b. Rente omloopend kapitaal	2.56	bijl.III	7.77	2.54	bijl.III	7.77
7a. Brandverzekering oogst en doode inventaris	0.54	1.56	0.84	1.24	1.56	1.93
b. Hagel-, storm- en molestverzekering	0.35	1.57+ f.3.	3.55	0.69	1.57+ f.3.	4.08
8. Abonnementen, reiskosten	5.82	1.30	7.57	4.32	1.30	5.62
10. Drainage materiaal	1.98	1.39	2.75	1.98	1.39	2.75
13. Kalkmeststoffen	3.55	1.81	6.43	2.68	1.81	4.85
14. Groenbemesting	0.81	2.71	2.20	0.24	2.71	0.65
17. Diversen	0.96	1.50	1.44	0.28	1.50	0.42
18. Stalmest	0.79	2.-	1.58	0.52	2.-	1.04
19. Loon	26.27	1.39	36.52	29.05	1.51	43.87
20. Sociale lasten	1.39	bijl.III	5.95	1.54	bijl.III	7.15
23. Paardenkosten	16.79	1.82	30.56	23.43	1.99	46.63
24. Tractorkosten	3.91	4.75	18.57	0.53	4.75	2.52
11. Fosforzuurmeststoffen	5.67	bijl.III	22.66	4.11	bijl.III	21.40
12. Kalimeststoffen	5.70	bijl.III	13.29	2.77	bijl.III	14.50
Totaal indirecte kosten	92.15		184.28	89.60		185.62
Directe kosten:						
28. Loon	155.33	1.39	215.91	162.26	1.51	245.01
29. Sociale lasten	8.23	bijl.III	35.19	8.60	bijl.III	39.94
30. Paardenkosten	33.85	1.82	61.61	38.70	1.99	77.01
31. Tractorkosten	0.40	4.75	1.90	-	-	-
36. Zaaizaad	7.87	1.54	12.12	10.02	1.54	15.43
37. Ontsmetting	0.01	1.08	0.01	-	-	-
38. Stikstofmeststoffen	34.79	bijl.III	29.92	31.46	bijl.III	31.68
39. Stalmest	1.15	2.-	2.30	1.04	2.-	2.08
40. Bestrijding plantenziekten	1.03	1.13	1.16	0.66	1.13	0.75
41. Vracht	2.45	1.60	3.92	0.57	1.79	1.02
42. Weegloon	0.13	1.-	0.13	0.15	1.-	0.15
43. Omgeploegd	0.08	1.46	0.12	0.38	1.50	0.57
44. Diversen	0.59	1.10	0.65	0.01	1.10	0.01
Totale kosten	338.06		549.22	343.45		599.27
Aantal waarnemingen	67			31		

L.E.I.

EINDBEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS PER 1000 KG. SUIKERBIETEN VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN ZEELAND.

Bedrijf	Aantal ha. suikerbieten in 1939	Kale kosten voor 1943		Gemiddelde opbrengst in kg. 1930 t/m '39
A	152.01	712.—		47.271
B	22.79	609.—		49.490
C	24.03	623.—		52.731
D	19.36	709.—		-
E	26.33	746.—		45.702
F	28.23	814.—		42.877
G	33.58	754.—		40.995
H	5.13	767.—		46.951
I	4.75	786.—		-
	Gemiddeld	725.—		46.574
	Opbrengst na 21% oogstderving			36.793
	Kale kosten	725.—	725.—	
	Kostenvermindering in verband met oogstderving	36.—	36.—	
	Blijft	689.—	689.—	
	Ondernemersloon	-	140.—	
	Totaal	689.—	829.—	
	Af:bietenloof en -koppen	55.—	55.—	
	Totale kosten voor de bieten	634.—	774.—	
	Kostprijs in gld. per 1000 kg. van groep 78.7	17.23	21.04	
	Idem van het middenbedrijf (grafiek I)			
	$\frac{83.4}{78.7}$ x 17.23	= 18.25		
	$\frac{83.4}{78.7}$ x 20.90		= 22.30	

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE - EN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per Ha.) VAN SUIKERBIETEN OP BEDRIJF A IN ZEELAND.

Kostenelementen.	1939	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943
Indirecte kosten.			
1. Onderhoud werktuigen	13.82	1.39 1)	19.21
6. Rente			13.96
9. Beheer en administratie	21.62	1.10	23.78
11. Fosforzuurmeststoffen	7.15	bijl. III	26.68
12. Kalimeststoffen	10.95	bijl. III	9.66
17. Algemeene kosten	6.34	1.35	8.56
19. Loon	13.84	1.73	23.94
20. Sociale lasten	0.74	bijl. III	3.90
21. Tantièmes personeel 2)	14.—	1.-	14.—
22. Pensioenen arbeiders	12.—	1.-	12.—
Totaal indirecte kosten			155.69
Directe kosten.			
28. Loon			
a. zaaien	4.11	1.73	7.11
b. wieden	43.—	1.73	74.39
c. oogsten	90.07	1.73	155.82
d. arbeidsloon in grondbewerking, paardenkosten enz.	27.54	1.73	47.64
29. Sociale lasten	8.72	bijl. III	46.45
30. Paardenkosten	12.35	1.88	23.22
31. Tractorkosten	1.72	4.75	8.17
36. Zaaizaad	9.71	1.54	14.95
38. Stikstofmeststoffen	33.92	bijl. III	24.64
39. Materiaal grondbewerking	16.94	1.70 3)	28.80
44. Diversen	0.07	1.10	0.08
47. Pacht			125.—
Totale kosten			711.96

1) Gemiddelde wijzigingscoëfficient van onderhoud werktuigen en afschrijving werktuigen.
2) Aangezien in de practijk het tantième als loon wordt gezien, hebben wij deze post niet buiten de berekening gelaten.
3) Gemiddelde wijzigingscoëfficient van stalmest en drainage.

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE- EN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN SUIKERBIETEN OP DE BEDRIJVEN B,C EN D IN ZEELAND.

Kostenelementen	Wijzigings-coëfficient	B		C		D	
		1939	Omgereken-de kosten 1943	1939	Omgereken-de kosten 1943	1939	Omgereken-de kosten 1943
Indirecte kosten: 1)							
1. Onderhoud werktuigen 2)	1.39	14.61	20.31	14.61	20.31	14.44	20.07
6. Rente inventaris en omloopend kapitaal	bijl.III	-	11.94	-	12.22		13.91
7b. Hagelverzekering	1.14+f.3	-	-	-	-	0.61	3.70
8. Contributies en andere algemeene uitgaven	1.35	0.89	1.20	0.89	1.20	8.05	10.87
10. Drainage	1.39	0.47	0.65	0.47	0.65	1.66	2.31
11. Fosforzuurmeststoffen	bijl.III	6.70	27.51	8.95	28.71	7.36	26.42
12. Kalimeststoffen	bijl.III	10.22	9.66	11.28	9.66	12.55	9.66
18. Stalmest en diverse cultuur-uitgaven	2.-	9.23	18.46	9.23	18.46	15.25	30.50
19. Loon	1.73	10.80	18.68	10.80	18.68	6.07	10.50
19a. Vast personeel	1.48	6.72	9.95	6.72	9.95	-	-
20. Sociale lasten	bijl.III	0.38	4.67	0.38	4.67	0.40	1.71
22a. Bedrijfsleider	1.-	13.70	13.70	13.70	13.70	15.40	15.40
23. Paardenkosten	1.73	10.80	18.68	10.80	18.68	18.19	31.47
27. Kadegeld, havengeld enz.	1.-	3.01	3.01	3.01	3.01	-	-
Totaal indirecte kosten			158.42		159.90		176.52
Directe kosten:							
28. Loon	1.73					117.20	202.76
a. Verplegen	1.73	46.20	79.93	48.97	84.72	-	-
b. Oogstloon	1.73	65.15	112.71	69.72	120.62	-	-
29. Sociale lasten	bijl.III	5.19	31.40	6.28	33.47	6.22	33.05
30. Paardenkosten	1.88	28.11	52.85	27.22	51.17	54.07	101.65
31. Tractorkosten	4.75	-	-	-	-	5.73	27.22
36. Zaaizaad	1.54	8.12	12.50	8.15	12.55	11.62	17.89
38. Stikstofmeststoffen	bijl.III	40.65	24.64	41.68	24.64	43.38	24.64
42. Onkosten en weegloon	1.-	16.27	16.27	16.27	16.27	5.50	5.50
47. Pacht	-	-	120.-	-	120.-	-	120.-
Totale kosten			608.72		623.34		709.23

1) Voor bedrijf D het gemiddelde van 1939 en 1940. 2) Inclusief afschrijving werktuigen. L.E.I.

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE EN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN SUIKERBIETEN OP DE BEDRIJVEN E,F EN G IN ZEELAND.

Kostenelementen	Wijzigings-coëfficient	E		F		G	
		1939	Omgerekende kosten 1943	1939	Omgerekende kosten 1943	1939	Omgerekende kosten 1943
Indirecte kosten:							
1. Onderhoud werktuigen	1.26	11.44	14.41	11.44	14.41	11.44	14.41
4. Afschrijving werktuigen	1.51	21.-	31.71	21.-	31.71	21.-	31.71
6. Rente inventaris en omloopend kapitaal	bijl.III	-	14.67	-	15.94	-	14.78
10. Drainage enz.	1.39	3.79	5.27	3.79	5.27	3.79	5.27
11. Fosforzuurmeststoffen	bijl.III	7.45	26.10	7.35	25.05	7.64	24.35
12. Kalimeststoffen	bijl.III	9.91	9.66	1.72	9.66	13.67	9.66
17. Algemeene onkosten	1.35	12.80	17.28	12.80	17.28	12.80	17.28
18. Stalmest	2.-	18.29	36.58	18.29	36.58	18.29	36.58
19. Loon	1.73	20.58	35.60	20.58	35.60	20.58	35.60
20. Sociale lasten	bijl.III	1.09	5.80	1.09	5.80	1.09	5.80
22. Pensioenen arbeiders	1.-	11.89	11.89	11.89	11.89	11.89	11.89
23. Paardenkosten	1.88	20.23	38.03	20.23	38.03	20.23	38.03
Totaal indirecte kosten			247.00		247.22		245.36
Directe kosten:							
28. Loon							
a. Verplegen	1.73	47.58	82.31	45.79	79.22	50.17	86.79
b. Oogstloon	1.73	55.67	96.31	51.43	88.97	62.36	107.88
c. Laad- en loskosten	1.73	21.34	36.92	31.24	54.65	13.92	24.08
d. Weegloon	1.73	1.64	2.84	1.61	2.79	1.79	3.10
e. Loon en paardenkosten	1.73	13.98	24.19	21.64	37.44	16.69	28.87
29. Sociale lasten	bijl.III	7.43	39.54	8.05	42.78	7.70	40.87
30. Paardenkosten	1.88	27.97	52.58	43.28	81.37	33.40	62.79
31. Tractorkosten	4.75	1.96	9.31	5.17	24.56	0.89	4.23
35. Kosten vrachtauto en wiedmachine	1.28	6.68	8.55	3.72	4.76	0.67	0.86
36. Zaaizaad	1.54	9.11	14.03	9.08	13.98	8.81	13.57
38. Stikstofmeststoffen	bijl.III	36.91	24.64	37.12	24.64	34.65	24.64
39. Stalmest	2.-	-	-	-	-	-	-
40. Bestrijding plantenziekten	1.13	0.17	0.19	1.22	1.38	0.51	0.58
47. Pacht	-	-	110.-	-	110.-	-	110.-
Totale kosten			748.41		813.76		753.62

L.E.I.

SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN SUIKERBIETEN OP DE BEDRIJVEN H EN I IN ZEELAND.

Kostenelementen.	Wijzigings-coëfficient	H		I	
		1939	Omgerekende kosten 1943	1939	Omgerekende kosten 1943
1. Onderhoud werktuigen	1.26	1)	22,69	23,53	42,25
4. Afschrijving werktuigen	1.51	1)	33.37	22,84	34,49
6. Rente inventaris en omloopend kapitaal	bijl. III		15.03		15.40
7b. Hagelverzekering	1.84 + f 3,-	0.60	4.10	-	3.—
10. Onderhoud drainage	1,39	6.01	8.35	4,57	6,35
11. Fosforzuurmeststoffen	bijl. III	6.88	26,56	8,53	26.42
12. Kalimeststoffen	bijl. III	10.09	9,66	-	9.66
14. Groenbemesting	2.38	3.40	8,09	2,75	6.55
17. Algemeene uitgaven	1,35	1)	18,23	28,—	37,80
18. Stalmest	2,-	-	-	10,—	20,—
19. Loon	1,73	-	-	127,75	221,01
a. onderhoud en rooien	1,73	102,04	176,53		
b. indraaggeld enz.	1,73	22,87	39,57		
c. loon in paardenkosten	1,73	27,61	47,77		
d. bietenkoppen kappen	1,73	8,70	15,05		
20. Sociale lasten	bijl. III	8,45	45,46	6,77	36,02
23. Paardenkosten	1,88	75,39	141,73	75,48	141,90
24. Tractorkosten	4,75	-	-	5,89	27,98
36. Zaaizaad	1,54	7,32	11,27	7,89	12,15
38. Stikstofmeststoffen	bijl. III	42,61	24,64	31,15	24,64
42. Weegloon en kadegeld	1,-	10,52	10,52	-	-
47. Pacht	-	-	107,94	-	120,—
Totale kosten			766,50		785,62

1) De posten, die in 1939 niet genoteerd waren, zijn voor 1943 ontleend aan het gemiddelde dezer posten van de Zeeuwsche bedrijven, waarvoor een kostprijsberekening van consumptieaardappelen is opgezet.

BINDBEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS VAN CONSUMPTIEAARDAPPELEN VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN ZEELAND (I GEEN ONDERNEMERSLOON; II EEN ONDERNEMERSLOON VAN 20% VAN DE GEMIDDELDE KALE KOSTEN).

Uitgangspunt:	
a. Gemiddelde kosten van 4 Zeeuwsche bedrijven	833.—
b. Opbrengsten Zeeuwsche Bonte en Blauwe	24.770 kg.
Aftrek in verband met 30% oogstderving	7.431 "
Blijft	17.339 kg.
Niet voor consumptie geschikt 14%	2.427 "
Blijft voor consumptie	14.912 kg.

Omschrijving	I	II
Totale gemiddelde kale kosten (bijl. XXIX t/m XXXII)	833.—	833.—
Aftrek in verband met oogstderving (bijl. XXXVII)	32.—	32.—
Blijft	801.—	801.—
Ondernemersloon (zie tekst)	-	160.—
	801.—	961.—
Vooraardappelen 14% v.d.opbrengst à f 2.20 per 100 kg.	53.—	53.—
Kosten van 14.912 kg. consumptieaardappelen (Zeeuwsche Bonte en Blauwe)	748.—	908.—
Kostprijs per 100 kg. voor bedrijven met kostenfactor 76	5.02	6.09
Idem voor het middenbedrijf met kostenfactor 83.4 $\frac{83.4}{76}$ x 5.02 en $\frac{83.4}{76}$ x 6.09 (grafiek I)	5.51	6.68
In dezen prijs is begrepen 30 ct. bewaarloon en 17 ct. afleveringskosten, zoodat de beginprijs gesteld moet worden op	5.04	6.21
De kosten per eenheid product van Zeeuwsche Bonte en Blauwe verhouden zich tot die van Eigenheimer als 116 : 100. Kostprijs van 100 kg. Eigenheimer:		
$\frac{100}{116}$ x 5.04 =	4.34	
$\frac{100}{116}$ x 6.21 =		5.35
Aantal waarnemingen	8	
Totaal aantal ha.	112	

Volledigheidshalve laten wij hier de prijzen volgen van de rassen, waarvoor in rapport No. II[A] berekeningen gemaakt zijn voor de berekening van de verschillen in de kostprijzen.

Ras	Verhoudingscijfers	Berekende beginprijs geen ondernemersloon	Berekende beginprijs ondernemersloon 160,—
Zeeuwsche Blauwe	116	5.04	6.21
Roode Star	107	4.64	5.72
Bevelander	107	4.64	5.72
Furore	103	4.47	5.51
Eigenheimer	100	4.34	5.35
Bintje	94	4.08	5.03
Industrie	93	4.04	4.98
Alpha	88	3.82	4.71

SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN CONSUMPTIE-AARDAPPELEN(RAS ONBEKEND) VAN BEDRIJF A IN ZEELAND.

Kostenelementen	Gemiddelde 1937 t/m'39	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Correctie	1943
1. Onderhoud werktuigen en gereedschappen	8.39	1.36	11.41		11.41
2. Klein onderhoud gebouwen	12.27	1.93	23.68		23.68
3. Onderhoud slooten, greppels en wegen	5.64	1.30	7.33		7.33
4. Afschrijving werktuigen	22.16	1.53	33.90		33.90
6. Rente	-	-	-	+ 16.19	16.19
14. Groenbemesting	2.35	2.94	6.91		6.91
16. Kunstmest	46.79	bijl.III	43.48		43.48
17. Algemene kosten	21.80	1.35	29.43		29.43
18. Stalmest	10.-	2.-	20.-		20.-
19. Loon	139.67	1.77	247.22		247.22
20. Sociale lasten	10.-	bijl.III	40.30		40.30
23. Paardenkosten	49.10	1.88	92.31		92.31
24. Tractorkosten	6.36	4.75	30.21		30.21
26. Teeltvergunning	40.66	bijl.III	-		-
36. Pootgoed	34.68	1.87	64.85	+ 25.90	90.75
40. Bestrijdingsmiddelen	10.93	1.13	12.35		12.35
47. Pacht	120.-	1.-	120.-		120.-
Totale kosten zonder afleveren					825.47
48. Materiaalkosten bewaren				+ 20.-	20.-
49. Kosten afleveren 20.000 kg. à gemiddeld 17 cent per 100 kg.				+ 34.-	34.-
Totale kosten					879.47

Gemiddelde opbrengst in 1937 t/m 1939: 27.046 kg.

L.E.I.

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE EN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN CONSUMPTIEAARDAPPELEN (ZEEUWSCHE BONTE EN BLAUWE) VAN BEDRIJF B IN ZEELAND.

Kostenelementen.	Gemiddelde 1939 t/m'40	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Correctie	1943
Indirecte kosten.					
1.Onderhoud en afschrijving werktuigen en gereedschappen	12.87	1.31	16.86		16.86
6.Rente				+ 14.98	14.98
10.Drainage	1.84	1.40	2.58		2.58
16.Kunstmest					
a. stikstofmeststoffen	35.92	bijl.III	21.12		21.12
b. fosforzuurmeststoffen	10.27	bijl.III	11.66		11.66
c. kalimeststoffen	12.97	bijl.III	9.66		9.66
17.Algemeene kosten	10.66	1.35	14.39		14.39
18.Organische mest e.e. cultuuruitgaven	16.05	2.-	32.10		32.10
19a.Vast personeel	6.72	1.43	9.61		9.61
22.Bedrijfsleider	13.50	1.-	13.50		13.50
25.Najaarsploegwerk 1)					
a. paardenkosten	16.61	1.62	26.91		26.91
b. geschat arbeidsloon	5.54	1.60	8.86		8.86
c. sociale lasten	-	bijl.III	1.44		1.44
Directe kosten.					
28.Loon					
a. wieden	27.58	1.60	44.13		44.13
b. oogstloon	60.87	1.60	97.39		97.39
c. sorteeren,bewaren,afleveren	62.21	1.60	99.54		99.54
29.Sociale lasten	7.39	bijl.III	39.29		39.29
30.Paardenkosten	42.71	1.62	69.19		69.19
36. Pootgoed				+ 90.75	90.75
46.Stroo	5.15	3.89	20.03		20.03
47.Pacht			120.—		120.—
					763.99

1) De post "Najaarsploegwerk" kwam als één post voor in de boekhouding, de splitsing heeft dus een globaal karakter, dit geldt ook voor bedrijf C. (bijlage XXXI).

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE EN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN CONSUMPTIEAARDAPPELEN (HOOFDZAKELIJK ZEEUWSCHE BONTE EN BLAUWE EN GEDEELTELIJK BINTJE) VAN BEDRIJF C IN ZEELAND.

Kostenelementen.	Gemiddelde 1939 t/m'40	Wijzigings-coëfficient	Omgerekende kosten 1943	Correctie 1943	
Indirecte kosten.					
1.Onderhoud en afschrijving werktuigen en gereedschappen	14.44	1.31	18.92		18.92
6.Rente				+ 17.24	17.24
7a.Hagelverzekering	0.75	1.61	4.21		4.21
		+ f 3.-			
10.Drainage	1.66	1.36	2.26		2.26
16.Kunstmest					
a. stikstofmeststoffen	35.69	bijl.III	21.12		21.12
b. kalimeststoffen	14.14	bijl.III	9.66		9.66
c. fosforzuurmeststoffen	9.49	bijl.III	10.71		10.71
17.Algemeene kosten	8.05	1.35	10.87		10.87
18.Organische mest en andere cultuuruitgaven	15.25	2.-	30.50		30.50
22.Bedrijfsleider	15.40	1.-	15.40		15.40
25.Najaarsploegwerk					
a. paardenkosten	18.19	1.62	29.47		29.47
b. geschat arbeidsloon	6.07	1.60	9.71		9.71
c. sociale lasten	-	bijl.III	1.58		1.58
Directe kosten.					
28.Loon					
a. planten	9.31	1.60	14.90		14.90
b. wieden en sproeien	12.50	1.60	20.—		20.—
c. rooien, in de kuil brengen	69.32	1.60	110.91		110.91
c. omschoppen, dekken, sorteeren, afleveren	81.65	1.60	130.64		130.64
29.Sociale lasten	8.07	bijl.III	45.06		45.06
30.Paardenkosten	59.49	1.62	96.37		96.37
31.Tractorkosten	4.59	4.75	21.80		21.80
36.Pootgoed				+ 90.75	90.7
40.Sproeipeedor	27.48	1.13	31.05		31.05
42.Weegloon	2.70	1.-	2.70		2.70
46.Stroo (700 kg. à f 19.—)				+ 13.30	13.30
47.Pacht			120.—		120.—
Totale kosten (met kosten bewaren en afleveren)					879.13

Gemiddelde opbrengst van 1931 t/m '38: 32.700 kg.

L.E.I.

SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN CONSUMPTIEAARDAPPELEN (ZEEUWSCHE BONTE, FURORE, EIGENHEIMER, BINTJE EN ALPHA) VAN BEDRIJF D IN ZEELAND.

Kostenelementen.	1941	Wijzigings-coëfficient	Omgerekende kosten 1943	Correctie	1943
1.Onderhoud werktuigen en gereedschappen			22.69		22.69
3.Onderhoud sloten,greppels en wegen	7.30	1.10	8.03		8.03
4.Afschrijving werktuigen 1)			33.37		33.37
6.Rente				+ 14.06	14.06
7a.Hagelverzekering	0.61	1.18	3.72		3.72
16.Kunstmest	56.05	+ f 3.- bijl.III	39.76		39.76
17.Algemeene kosten 1)			10.36		10.36
19.Loon	145.38	1.35	196.26		196.26
20.Sociale lasten	21.81	bijl.III	31.99		31.99
23.Paardonkosten	106.39	1.34	142.56		142.56
36.Pootgoed	43.73	1.04	45.48	+ 45.27	90.75
40.Bestrijdingsmiddelen	14.29	0.99	14.15		14.15
47.Pacht	109.51	1.-	109.51		109.51
Totale kosten (zonder bewaren en afleveren)					717.21
48.Kosten bewaren (20000 kg. à gemidd.30 cent per 100 kg.)				+ 60.—	60.—
49.Kosten afleveren (20000 kg.à gemidd.17 cent per 100 kg.)				+ 34.—	34.—
Totale kosten					811.21
Opbrengst 1941: 18.910 kg. (Bintje mislukt).					

1) Het gemiddelde van een aantal bedrijven, waarvan deze kostenelementen wel bekend waren.

EINDBEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS PER 100 KG. VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN OVERIJSEL EN DE GRONINGER VEENKOLONIËN VOOR OOGST 1943. (I GEEN ONDERNEMERSLOON; II EEN ONDERNEMERSLOON VAN 20% VAN DE GEMIDDELDE KALE KOSTEN).

Consumptieaardappelen				
Omschrijving.	Oost-Overijsel		West-Overijsel	
	I	II	I	II
	gld.	gld.	gld.	gld.
Totale kosten (bijl.XXXIV)	597.—	597.—	578.—	578.—
Aftrek in verband met oogstderving (bijl.XXXVII)	6.—	6.—	6.—1)	6.—1)
Blijft	591.—	591.—	572.—	572.—
Pacht (bijl.III)	50.—	50.—	65.—	65.—
Ondernemersloon (zie tekst)	-	130.—	-	130.—1)
	641.—	771.—	637.—	767.—
Niet voor de consumptie geschikt:				
a) 25% van de opbrengst	100.—	100.—	85.—	85.—
b) 35% van de opbrengst à f 2.20 per 100 kg.	139.—	139.—	119.—	119.—
Totale kosten: geval a:	541.—	671.—	552.—	682.—
geval b:	502.—	632.—	518.—	648.—
	kg.	kg.	kg.	kg.
Gemiddelde opbrengst der betreffende bedrijven over 1938 (bijl.I)	24.613	24.613	20.993	20.993
Genormaliseerde opbrengst (bijl.I)	20.558	20.558	17.534	17.534
Idem na oogstderving (bijl.I)	18.091	18.091	15.430	15.430
Niet voor consumptie geschikt: a) 25%	4.523	4.523	3.858	3.858
b) 35%	6.332	6.332	5.401	5.401
Genormaliseerde opbrengst van consumptieaardappelen a)	13.568	13.568	11.572	11.572
b)	11.759	11.759	10.029	10.029
Kostprijs per 100 kg. in gld. a)	3.99	4.95	4.77	5.89
b)	4.27	5.37	5.17	6.46
Aantal waarnemingen	10		6	
Totaal aantal ha.	12		5	
Percentage oogstderving	12		12	

Fabrieksaardappelen (Groninger Veenkoloniën).

Omschrijving	I	II
	gld.	gld.
Totale kosten	504.—	504.—
Aftrek in verband met oogstderving	5.—	5.—
Blijft	499.—	499.—
Pacht	90.—	90.—
Ondernemersloon	-	120.—
	589.—	709.—
	kg.	kg.
Gemiddelde opbrengst der betreffende bedrijven over 1939 en 1940 (bijl.I)	30.548	30.548
Genormaliseerde opbrengst (bijl.I)	32.866	32.866
Idem na oogstderving (bijl.I)	27.607	27.607
Kostprijs per 100 kg. in gld.	2.13	2.57
Aantal waarnemingen	15	
Totaal aantal ha.	13,6	
Percentage oogstderving	16	

1) Gelijkgesteld aan het bedrag van Oost-Overijsel.

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE EN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN VAN CONSUMPTIE-AARDAPPELEN (in gld. per ha.) VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN OOST- EN WEST-OVERIJSEL.

Kostenelementen	Oost-Overijsel			West-Overijsel		
	Gemiddelde 1938	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1938	Wijzigingscoëfficient	Omgerekende kosten 1943
Indirecte kosten:						
1. Onderhoud werktuigen	4.10	1.41	5.78	16.75 1)	1.47	24.64
2. Onderhoud gebouwen	1.32	2.05	2.71			
4. Afschrijving werktuigen	3.90	1.45	5.66			
5. Klein gereedschap	0.80	1.54	1.23			
6. Rente inventaris en omloopend kapitaal				6.19	bijl.III	12.30
11. Fosforzuurmeststoffen	4.87	bijl.III	8.59	6.88	bijl.III	7.37
12. Kalimeststoffen	7.19	bijl.III	19.84	8.63	bijl.III	19.84
15. Diverse meststoffen	1.08	1.81	1.95	-	-	-
17. Algemeone kosten	0.81	1.35	1.09	-.36	1.35	0.49
18. Stalmest	18.97	2.-	37.94	21.31	2.-	42.62
19. Loon	24.69	1.41	34.81	165.13	1.41	232.83
20. Sociale lasten	-.25	bijl.III	5.67	3.05	bijl.III	37.95
23. Paardenkosten	22.77	1.75	39.85	48.21	1.75	84.37
Totaal indirecte kosten	90.75		165.05	276.52		461.21
Directe kosten:						
6. Rente inventaris en omloopend kapitaal	8.21	bijl.III	12.69			
28. Loon	161.95	1.41	228.35			
29. Sociale lasten	1.30	bijl.III	37.22			
30. Paardenkosten	22.18	1.75	38.82			
36. Pootgoed	50.13	bijl.III	87.-	49.62	bijl.III	87.-
38. Stikstofmeststoffen	13.06	bijl.III	28.16	15.85	bijl.III	28.16
Totale kosten	347.58		597.36	341.99		577.57
Aantal waarnemingen	10			6		

1) Inclusief 4 en 5.

L.E.I.

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE EN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN (in gld. per ha.) VAN FABRIEKSAARDAPPELEN VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE GRONINGER VEENKOLONIEN.

Kostenelementen	Gemiddelde 1939	Wijzigings-coëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde 1940	Wijzigings-coëfficient	Omgerekende kosten 1943	Gemiddelde van kolom 3 en 6
	1	2	3	4	5	6	7
Indirecte kosten:							
1. Onderhoud werktuigen	2.85	1.26	3.59	3.64	1.03	3.75	3.67
2. Klein onderhoud gebouwen	-.53	1.82	0.96	-.79	1.27	1.-	-.98
4. Afschrijving werktuigen	4.30	1.42	6.11	3.23	1.50	4.85	5.48
5. Klein gereedschap	1.18	1.33	1.57	-.60	1.06	0.64	1.11
10. Drainage materiaal	-	-	-	-.40	1.26	0.50	-.25
14. Groenbemesting	-	-	-	-.25	1.96	0.49	-.25
15. Overige meststoffen	1.49	1.81	2.70	3.48	1.64	5.71	4.21
17. Algemeene kosten	3.52	1.35	4.75	2.51	1.16	2.91	3.83
18. Stalmest	3.25	2.-	6.50	4.60	1.33	6.12	6.31
19. Loon	20.65	1.55	32.01	22.68	1.40	31.75	31.88
20. Sociale lasten	1.30	bijl.III	5.22	1.12	bijl.III	5.18	5.20
23. Paardenkosten	14.47	1.34	19.39	15.21	1.34	20.38	19.89
24. Tractorkosten	3.11	4.75	14.77	1.87	4.75	8.88	11.83
Totaal indirecte kosten	56.65		97.57	60.38		92.16	94.89
11. Fosforzuurmeststoffen	7.24	bijl.III	13.56	2.88	bijl.III	13.56	13.56
12. Kalimeststoffen	13.07	bijl.III	21.74	30.39	bijl.III	21.74	21.74
Directe kosten:							
28. Loon	107.65	1.55	166.86	92.29	1.40	129.21	148.04
29. Sociale lasten	6.75	bijl.III	27.20	4.48	bijl.III	21.06	24.13
30. Paardenkosten	18.40	1.34	24.66	15.43	1.34	20.68	22.67
31. Tractorkosten	1.10	4.75	5.23	-.13	4.75	0.62	2.93
36. Pootgoed	87.34	bijl.III	118.75	100.61	bijl.III	118.75	118.75
38. Stikstofmeststoffen	48.44	bijl.III	42.24	49.79	bijl.III	42.24	42.24
44. Diversen	-.63	1.10	-.69	-.43	1.10	-.47	-.58
6. Rente inventaris en omloopend kapitaal	9.48	bijl.III	12.23	8.94	bijl.III	11.07	11.65
7. Brand-, oogst- en hagelverzekering	-.13	1.57+f.3.	3.20	0.09	1.22+f.3.	3.11	3.16
Totale kosten	356.88		533.93	365.54		474.67	504.34
Aantal waarnemingen	9			6			

L.E.I.

Aanvulling op rapport No. 22, bijlage XXXVI en op rapport No. 23 betreffende den kostprijs van geroold stroovlas.

Van den Heer Ir. P.G. Meyers, Rijkslandbouwconsulent voor Noordelijk Groningen, ontvingen wij het hieronder weergegeven schrijven, behelzende eenige belangrijke opmerkingen over de bedrijven, die het basismateriaal voor het onderzoek hebben geleverd.
In ons rapport legden wij reeds de nadruk op de smalle basis van de berekening, die tot voorzichtigheid bij de interpretatie moest nopen. De inlichtingen van den Heer Meyers maken een juistere interpretatie mogelijk.

ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS VAN STROOVLAS, AF-BEDRIJF VAN DEN TELER, VOOR OOGST 1943.

Het onderzoek is voor wat Groningen betreft gebaseerd op gegevens van de bedrijven aangesloten bij de Bedrijfsstudiegroep "'t Zandt" over de jaren 1936 t/m 1939, n.l. de nrs. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10.
Opgemerkt dient te worden, dat de bedrijven 1 t/m 6 zich bij uitstek leenen voor den vlasbouw. Reeds van ouds is de omgeving, waarin deze bedrijven gelegen zijn, bekend om de eerste kwaliteit vlas, die daar verbouwd werd. Vlas geeft daar van ouds gewoonlijk de beste financiële resultaten per oppervlakte eenheid in vergelijking met de andere landbouwgewassen. Niet alleen de kwaliteit doch ook de vlasopbrengst steekt hier ver boven het gemiddelde van geheel Groningen uit.
De bedrijven 1 t/m 6 zijn allen gelegen op een bodem met een kleigehalte van + 25%. Ook op gronden met 50% klei wordt vlas verbouwd. De kale kosten op de laatste bedrijven moeten aanmerkelijk hooger liggen, dan die van de basisbedrijven (f 692.--) als gevolg van hoogere grondbewerkingskosten, etc. en grooter teeltrisico.
Bij de richtprijsbepaling aan de hand van bovengenoemd verslag dient er dan ook rekening mee te worden gehouden, dat de kale kosten van de representatieve grensgroep aanmerkelijk hooger liggen dan die van ieder der basisbedrijven. (Outillage van het bedrijf mede in aanmerking genomen).

Wat betreft het gemiddelde gewicht aan stroovlas nog het volgende:
1. Bij het gunstig gemiddelde ad 5323 kg. vlasopbrengst in de jaren 1936 t/m 1939, tevens uitgangspunt van berekening voor oogst 1943, is geen rekening gehouden met het feit, dat de gemiddelde opbrengst in de jaren 1940 t/m 1942 lager zal liggen. Alleen is rekening gehouden met een oogstderving van 3% voor 1943.
2. Betreffende het basisjaar 1941 maakt het verslag gebruik van gegevens, die voor een belangrijk deel (40%) uit de Wieringermeer afkomstig zijn. Het is bekend, dat in genoemd oogstjaar zoowel kwaliteit als opbrengst daar aanzienlijk beter was dan over geheel Groningen.
3. Van de 7 basisbedrijven uit de B.S.G. 't Zandt is het alleen bedrijf no. 10, gelegen op zwaardere zeeklei, dat zich niet in die mate leent voor den vlasbouw. Het is slechts het gemiddelde van dit bedrijf geweest (4715 kg.) dat de hoogere gemiddelden der overige gunstige bedrijven iets heeft gedrukt. Dit eenige cijfer legt echter te weinig gewicht in de schaal.
4. M.i. mag de gemiddelde stroo-opbrengst van vlas voor oogst 1943 niet hooger worden aangenomen dan op 4800 kg., op grond van bovengenoemde belangrijke factoren. Ook de opbrengst lijnzaad is in het verslag te gunstig. Een gemiddelde zaadopbrengst van 750 kg. zal nog rijkelijk zijn.

Conclusie 1.
Het wil ons voorkomen dat in gevallen als dit, waarin veel te weinig opbrengstgegevens zijn gebruikt, en dan nog wel van te goede bedrijven, het veel juister is om gebruik te maken van andere bronnen ter verkrijging van gemiddelde opbrengstcijfers.

In de inleiding van het verslag wordt onder "Resultaten" genoemd, dat de gemiddelde kostprijs betrekking heeft op vlas van empirisch gemiddelde kwaliteit. Zooals boven ook reeds is gezegd, hebben de berekeningen voor Groningen betrekking op bedrijven, waar de beste kwaliteit vlas wordt verbouwd. Hetzelfde is het geval met de gegevens, die afkomstig zijn uit de Wieringermeer.
De kostprijs van mindere kwaliteit vlas ligt waarschijnlijk nog hooger, aangezien de opbrengst zoowel aan stroo als aan zaad in die gevallen doorgaans lager is.

L.E.I.

Conclusie 2.
Dit rapport No. 23 (met aanvulling bijlage XXXVI rapport No. 22), waarbij de berekende gemiddelde kostprijs per 100 kg. niet is gebaseerd op stroovlas van gemiddelde kwaliteit, kan als grondslag voor de bepaling van den richtprijs misleidend werken.
Teneinde eenig idee te krijgen omtrent den kostprijs, pasten we onderstaande globale en zeker niet geheel juiste berekening toe, waaruit het wel waarschijnlijk wordt, dat de kostprijs hooger zal moeten uitvallen dan die in voornoemd rapport.

Totale kosten gebaseerd op de bewuste B.S.G.-bedrijven		f 692.--
af zaad 7.50 x f 16.40 = f 114.80		
kaf 6.50 x f 5.--	32.50	
Samen	f 147.30	147.30
Totale kostprijs van het stroo (4800 kg.)		f 544.70
per 100 kg. zonder ondernemersloon		11.30
met 140.-- gld/ha ondernemersloon		14.20

Conclusie 3.
Wanneer er prijs gesteld wordt op den verbouw van een normale oppervlakte vlas, dan zal de richtprijs zeer zeker rekening moeten houden met het hier naar voren gebrachte.

L. B. V.

EINDBEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS VAN STROOVLAS PER 100 KG. VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEKEN IN WESTELIJK NOORD-BRABANT VOOR OOGST 1943, ONTLEEND AAN RAPPORT NO. 23 "ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS VOOR STROOVLAS OOGST 1943" (I. GEEN ONDERNEMERSLOON; II. EEN ONDERNEMERSLOON VAN 20% VAN DE GEMIDDELDE KALE KOSTEN).

A. Noordelijke Bouwstreek.

Omschrijving	I	II
Totale kosten in gld. per ha.	567.-	567.-
Aftrek kosten in verband met oogstderving	5.-	5.-
Blijft:	562.-	562.-
Pacht:	130.-	130.-
Ondernemersloon:	-	140.-
Totaal:	692.-	832.-
Opbrengst zaad: 834 kg. à f. 16.40 per 100 kg.	137.-	137.-
Opbrengst kaf : 703 kg. à f. 5.- " " "	35.-	35.-
Opbrengst baard:111 kg. à f. 4.- " " "	4.-	4.-
	516.-	656.-
	kg.	kg.
Gemiddelde opbrengst stroovlas	5323	5323
Idem na oogstderving	5163	5163
Gemiddelde opbrengst zaad	860	860
Idem na oogstderving	834	834
Gemiddelde opbrengst kaf (10.5% van de hoeveelheid ongerepeld vlas)	725	725
Idem na oogstderving	703	703
Gemiddelde opbrengst baard (1.5% van de hoeveelheid ongerepeld vlas)	114	114
Idem na oogstderving	111	111
Kostprijs per 100 kg. gerepeld stroovlas	10.00	12.71
Aantal waarnemingen	28	
Percentage oogstderving	3	

B. Westelijk Noord-Brabant.

Omschrijving	I	II
Totale kosten (in gld. per ha.)	585.-	585.-
Correctie wiedloon	6.-	6.-
Totaal	591.-	591.-
Aftrek kosten in verband met oogstderving	10.-	10.-
Blijft	581.-	581.-
Pacht	110.-	110.-
Ondernemersloon	-	140.-
Totaal	691.-	831.-
Opbrengst zaad 836 kg. à f. 16.40 per 100 kg.	137.-	137.-
Opbrengst kaf 679 kg. à f. 5.- per 100 kg.	34.-	34.-
Opbrengst baard + bolraap 325 kg. à f. 4.- per 100 kg.	13.-	13.-
Totale kosten stroovlas	507.-	647.-
	kg.	kg.
Gemiddelde opbrengst stroovlas	5726	5726
Idem na oogstderving	5382	5382
Gemiddelde opbrengst zaad	889	889
Idem na oogstderving	836	836
Gemiddelde opbrengst kaf (9% van de hoeveelheid ongerepeld vlas)	722	722
Idem na oogstderving	679	679
Gemiddelde opbrengst baard + bolraap	346	346
Idem na oogstderving	325	325
Kostprijs per 100 kg. gerepeld stroovlas	9.42	12.02
Aantal ha	295	
Percentage oogstderving	6	

Bij het uitbrengen van rapport No. 23 stonden ons nog niet de resultaten van het onderzoek naar de oogstderving tengevolge van het stikstof- en fosfaattekort (bijl. XXXVIII) ter beschikking. In bovenstaande berekeningen is de oogstderving, zoowel in de opbrengst als in de kosten ingecalculeerd. Tevens zijn drie wijzigingen aangebracht:

1. In rapport No. 23 waren de kosten verminderd met de opbrengst van kaf. Thans is ook een aftrek voor de opbrengst van baard en bolraap toegepast.

a. Daar in Groningen de kwantitatieve opbrengst aan harrelschooven onder die van gerepeld vlas is begrepen, moest hier alleen nog met de opbrengst van baard rekening worden gehouden. Er is 1½% van de hoeveelheid ongerepeld vlas, tegen een prijs van 4 ct. per kg. gerekend.

b. Bij het fabriekmatige productieproces in Westelijk Noord-Brabant bestaat het afval uit baard en bolraap.

Uit de cijfers der basisjaren van dit gebied bleek de gemiddelde hoeveelheid kaf + baard + bolraap 1068 kg. per ha te bedragen. Volgens mededeeling van den Directeur der fabriek is hiervan 722 kg. (= 9% van de gemiddelde hoeveelheid ongerepeld vlas) als kaf en de rest - 346 kg - als baard en bolraap te beschouwen. De prijzen zijn evenals in Groningen op 5ct. resp. 4 ct. per kg. gesteld.

2. In de cijfers van Westelijk Noord-Brabant moest een correctie voor het wiedloon worden aangebracht.

3. Als ondernemersloon is hier f. 140.- per ha gerekend in plaats van f. 150.- zooals in rapport No. 23 het geval was. Ter vergelijking met de overige producten is hier nl. ook een bedrag van 20% der gemiddelde kale kosten gerekend. Ten overvloede wijzen wij er nog eens op, dat onzerzijds niet beoordeeld kan worden in hoeverre het ondernemersloon tegenover andere gewassen relatief hooger gesteld dient te worden in verband met de grootere risico in opbrengst bij de teelt van dit gewas.

L.E.I.

VERMINDERING VAN DE KOSTEN IN VERBAND MET OOGSTDERVING.

Het gevolg van de oogstderving is, dat bepaalde kosten die samenhangen met de geoogste hoeveelheid, ook verminderen. Dit zijn de kosten voor het maaien, inhalen, dorschen, schoonen etc., vracht en de fosforzuurbemesting.

I. GRANEN, PEULVRUCHTEN EN ZADEN.

1. De aftrek voor de kosten van het maaien is aldus berekend: Uit een aantal collectieve arbeidsovereenkomsten is berekend, welk percentage het minimum tarief voor maaien per ha. in aangenomen werk afwijkt van het gemiddelde tarief. Met dit percentage zijn de kosten van het maaien per ha. voor oogst 1943 verminderd.
2. De kosten van het inhalen zijn verminderd evenredig met de oogstderving van het stroo.
3. De kosten van het dorschen zijn verminderd evenredig met de gemiddelde oogstderving van korrel en stroo.
4. De kosten van het schoonen, winterbewaring en vracht zijn verminderd evenredig met de oogstderving van de korrel.
5. Daar als kosten van fosforzuurbemesting gerekend zijn de kosten van het aantal kg. zuiver fosforzuur, dat door een gewas met normale opbrengst wordt opgenomen, zijn deze hier verminderd met het gewogen gemiddelde percentage oogstderving van korrel en stroo. Als wegingscoëfficienten zijn gebruikt de hoeveelheden zuiver fosforzuur die bij een normaal gewas resp. door de korrel en door het stroo opgenomen worden.

Kostenelementen.	Noordelijke Bouwstreek					
	Wintertarwe	Zomertarwe	Wintergerst	Haver	Erwten	Geel mosterdzaad
Loon	4.74	3.93	4.08	4.09	3.77	8.17
Sociale lasten	0.77	0.64	0.67	0.67	0.61	1.33
Paardenkosten	1.17	0.82	1.05	0.84	0.56	0.71
Dorschen	7.23	4.78	5.46	4.50	1.56	13.94
Vracht	0.71	0.52	0.64	0.62	0.25	1.69
Weegloon	0.12	0.08	0.07	0.07	0.02	-
Fosforzuurmeststoffen	1.33	0.99	0.94	1.18	0.37	1.87
Totaal	16.07	11.76	12.91	11.97	7.14	27.71
Percentage oogstderving: korrel	9.5	7	8.5	7.5	3.5	22
stroo	14.5	9	12	8.5		

Kostenelementen.	Noordelijke Bouwstreek			Oldambt		
	Blauwmaanzaad	Karwijzaad	Koolzaad 1)	Wintertarwe	Zomertarwe	Wintergerst
Loon	3.05	8.09	3.87	5.36	4.42	4.44
Sociale lasten	0.50	1.32	0.63	0.87	0.72	0.72
Paardenkosten	0.29	2.35	0.45	2.11	1.34	1.82
Dorschen	1.17	14.52	2.10	5.27	3.42	4.54
Vracht	0.16	2.13	0.22	0.64	0.54	0.75
Weegloon	-	-	-	0.10	0.08	0.08
Fosforzuurmeststoffen	0.19	2.42	0.44	1.16	0.99	1.07
Totaal	5.36	30.83	7.71	15.51	11.51	13.42
Percentage oogstderving: korrel	17	32	3.5	9	7.5	9.5
stroo				14	9.5	13

1) Het gemiddelde van de Noordelijke Bouwstreek en het Oldambt.

Kostenelementen.	Oldambt				
	Haver	Erwten	Geel mosterdzaad	Blauwmaanzaad	Karwijzaad
Loon	4.13	3.88	5.81	3.49	7.46
Sociale lasten	0.67	0.63	0.95	0.57	1.22
Paardenkosten	1.07	0.73	2.44	0.46	4.66
Dorschen	2.88	1.16	6.38	1.--	14.36
Vracht	0.47	0.22	1.31	0.16	2.39
Weegloon	0.05	0.02	-	0.04	-
Fosforzuurmeststoffen	0.91	0.29	1.41	0.19	2.83
Totaal	10.18	6.93	18.30	5.91	32.92
Percentage oogstderving: korrel	6	3.5	17	22	42
stroo	7				

Kostenelementen.	Groninger Veenkoloniën			Oost-Overijsel	
	Rogge	Zomertarwe	Haver	Rogge	Haver
Loon	10.24	8.15	8.44	5.61	7.85
Sociale lasten	1.67	1.33	1.38	0.91	1.28
Paardenkosten	1.46	1.01	0.91	1.01	1.10
Tractorkosten	3.36	1.69	1.22	-	-
Dorschen	6.87	5.41	5.75	2.31	2.94
Vracht	-	-		-	
Weegloon	-	-		0.06	0.01
Fosforzuurmeststoffen	1.56	1.29	1.47	0.73	1.--
Totaal	25.16	18.88	19.17	10.63	14.18
Percentage oogstderving: korrel	12.5	11.5	11	9.5	11.5
stroo	20	17	12	10	12.5

II. SUIKERBIETEN.

De Commissie van Advies was van oordeel dat de kosten van het rooien niet verminderden in verband met het geringer aantal kg. per ha. De geringere opbrengst uit zich in kleinere bieten, die door minder loof eerder moeilijker dan gemakkelijker te rooien zijn. De overige kosten als transport, weegloon en fosforzuurmeststoffen zijn verminderd evenredig met de oogstderving.

Kostenelementen.	Noordelijke Bouwstreek	Oldambt	Zeeland
Loon	2.27	3.10	9.96
Sociale lasten	0.37	0.51	1.62
Paardenkosten	2.20	4.22	12.62
Tractorkosten	-	-	1.60
Vracht	0.20	0.08	-
Weegloon	0.01	0.01	2.21
Fosforzuurmeststoffen	1.81	2.78	7.66
Totaal	6.86	10.70	35.67
Percentage oogstderving: wortel	5	8	21
loof	12	19	43

III. AARDAPPELEN.

Ook bij aardappelen was bovengenoemde Commissie van oordeel, dat geen aftrek van kosten van het rooien moest plaats vinden, omdat het rooien van kleine aardappelen per ha. niet goedkooper werd geacht dan het rooien van grote.
De overige kosten als transport, weegloon en fosforzuurmeststoffen zijn weer evenredig met de oogstderving verminderd.

Kostenelementen.	Consumptieaardappelen		Fabrieksaardappelen
	Zeeland	Oost-Overijsel	Groninger Veenkoloniën
Loon	9.11	2.80	1.87
Sociale lasten	1.48	0.46	0.30
Paardenkosten	15.11	1.41	0.93
Tractorkosten	3.28	-	0.20
Vracht		-	
Weegloon		-	
Fosforzuurmeststoffen	3.30	1.03	2.10
Totaal	32.28	5.70	5.40
Percentage oogstderving	30	12	16

IV. VLAS.

De kosten van het trekken (plukken), binden en schelven zijn niet verminderd, omdat een schatting van het percentage waarmee deze kosten verminderd moesten worden moeilijk verkregen kon worden.

De kosten van inhalen, afleveren en repelen zijn verminderd evenredig met de oogstderving.

Kostenelementen.	Noordelijke Bouwstreek	West. Noord-Brabant
Loon (inhalen + afleveren) 37 20	0.57	1.14
Sociale lasten	0.~~57~~ 09	0.19
Paardenkosten	0.19	0.38
Vracht	0.07	0.14
Weegloon	0.03	0.05
Repelen	3.13	6.60
Commissieloon (Provisie)	0.20	0.53
Fosforzuurmeststoffen	0.35	0.90
Totaal	5.11	9.93
Percentage oogstderving	3	6

DE VERMOEDELIJKE OOGSTDERVINGEN TENGEVOLGE VAN HET STIKSTOF- EN PHOSPHAAT-TEKORT.

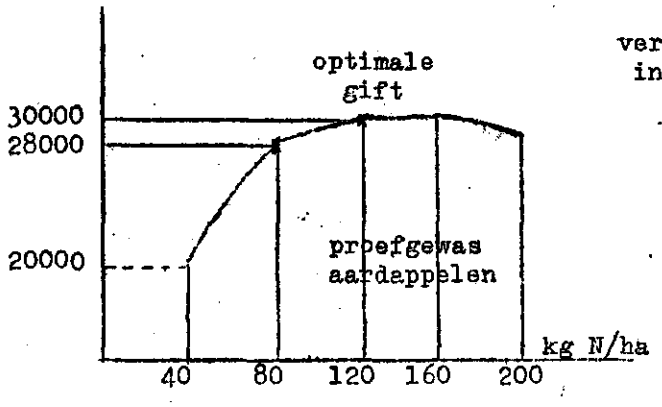
De procentueele dalingen, welke vermoedelijk bij den oogst van 1943 in verhouding tot de opbrengsten van voor den oorlog, zullen optreden en welke in dit rapport van een aantal gebieden zijn vermeld, werden gecalculeerd uit cijfers berekend voor de gevolgen van de verminderde stikstofbemesting en uit die, welke werden berekend voor de gevolgen van het weglaten van het phosphaat. Deze berekening geschiedde op de volgende wijze. Werd voor het verminderen der N-bemesting een opbrengstderving van 20% en voor het weglaten van de phosphaatbemesting een oogstdepressie van 10% gevonden, dan werd aangenomen dat de totale oogstderving niet de som van beide (20 + 10 = 30%) zal bedragen, maar dat de vermindering van 10% door het phosphaat-tekort pas zal optreden, nadat de depressie door het N-tekort reeds had plaats gevonden, waardoor de totale oogstderving kleiner zal zijn dan de som. Voor de totale oogstderving wordt in dit geval dus $20 + \frac{1}{10} \times (100 - 20) = 28\%$ berekend.

De berekening der opbrengstdalingen tengevolge van het N-tekort werden verricht door Ir.A.J. Reestman, verbonden aan het Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek, terwijl die voor het weglaten van het phosphaat werden opgesteld aan de hand van een rapport, dat door Dr.F. van der Paauw, verbonden aan het Rijkslandbouwproefstation te Groningen, speciaal voor dit doel werd vervaardigd.

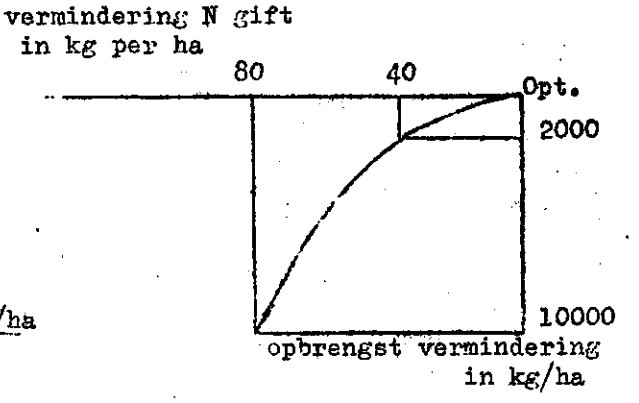
I. Gevolgen van het stikstoftekort:

In tabel III zijn de berekende procentueele dalingen voor de gevolgen van het N-tekort opgenomen. Deze cijfers zijn gebaseerd op gegevens van eenjarige proefvelden met opklimmende stikstoftrappen uit de jaren 1920 - 1942.
De opbrengsten op dergelijke proefvelden stijgen in het algemeen met een toenemende N-gift. Is echter een bepaalde N-gift bereikt, dan blijkt bij nog hoogere bemestingen geen stijging meer op te treden, zelfs neemt in den regel de opbrengst weer iets af. De N-gift, waarbij geen verhooging van de opbrengst meer wordt verkregen, noemen we de optimale gift. Een eenvoudige graphische voorstelling hiervan is in figuur 1 weergegeven. De optimale gift in dit geval bedraagt 120 N/ha.

Figuur 1.

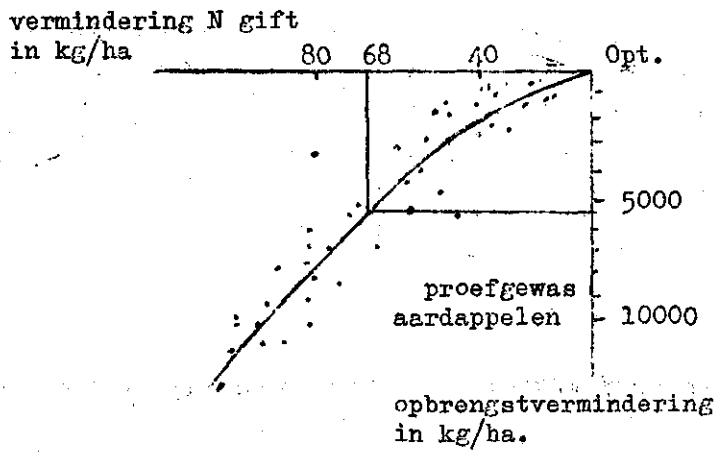

Figuur 2.

Het optimum is in het algemeen hooger naarmate een gewas wordt verbouwd dat meer stikstof vraagt en naarmate de voorvrucht een kleineren voorraad stikstof in den grond heeft achter gelaten. Bovendien is het optimum sterk afhankelijk van de grondsoort. Arme gronden b.v. jongo dalgronden vragen voor eenzelfde gewas een veel hoogere stikstof-gift dan rijke oude gronden.
De proefveldgegevens werden nu op de volgende wijze graphisch bewerkt.
Voor ieder gewas werden van alle proefvelden, welke een optimum vertoonden, de verminderingen in opbrengst, welke door de verlaging der N-gift werden veroorzaakt, afgezet tegen de verlaging der N-gift (gerekend vanaf het optimum). In figuur 2 is op deze wijze het proefveld van figuur 1 weergegeven.
Worden alle beschikbare proefvelden van een gewas (b.v. aardappelen) in een figuur gecombineerd, dan ontstaat een puntenzwerm, waardoor een lijn kan worden getrokken, die het gemiddelde verloop van de opbrengst bij verlaging der N-gift aangeeft (fig. 3.).

L.E.I.

Uit deze figuur kan men nu aflezen, hoeveel kg.aardappelen minder kunnen worden verwacht, indien de werkelijke N-gift een bepaald aantal kg. minder bedraagt dan de optimale gift. Indien op een jongen dalgrond, de optimale gift bij aardappelen 180 kg N/ha is, terwijl volgens de normen slechts 112 kg N/ha kan worden verstrekt, zal de opbrengstvermindering volgens figuur 3 gelijk zijn aan 5400 kg (vermindering N- gift 68 kg). Bij deze wijze van berekening wordt er dus vanuit gegaan, dat voor den oorog de optimale gift met de gegeven N-bemestingen steeds werd bereikt. Voor achterlijke streken, zal dus bij deze methode een iets te geringe daling worden gevonden, omdat de afneming van de opbrengst, uitgedrukt per kg. onthouden N stijgt naarmate men verder van het optimum verwijderd is.
De giften, welke voor den oorlogwerden gegeven, en welke bij de berekening als optimale N-giften zijn beschouwd, werden door de Rijkslandbouwconsulenten van de betrokken gebieden verstrekt en zijn in tabel I weergegeven.
De opbrengstdalingen, welke uit figuur 3 werden afgelezen, zijn uitgedrukt in kg. per ha. Om de daling in procenten te berekenen, werden deze cijfers gedeeld door de gemiddelde opbrengst van ieder gebied. Deze opbrengsten werden gevonden door de opgaven in de Verslagen en Mededeelingen van de Directie van den Landbouw over een tijdvak van de laatste 6 jaar (1933 - 1939) te middelen (tabel II).

Kwaliteit en kwantiteit van den stalmest.

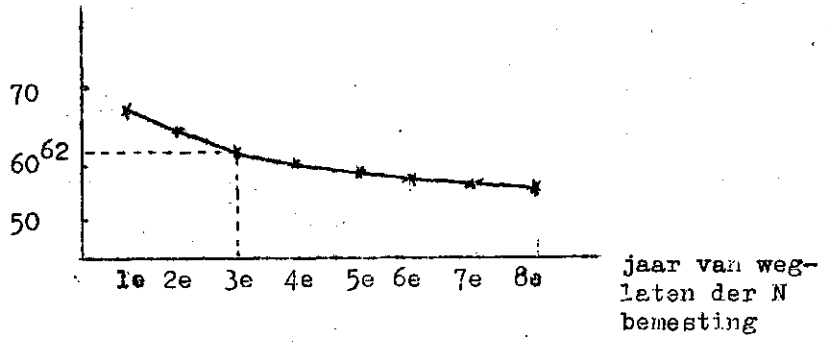
Bij het aldus vaststellen van de procentuele dalingen in de opbrengst werd ook, voor die gewassen en die gebieden, waarop stalmest werd aangewend, met de vermindering in kwantiteit en in kwaliteit van den stalmest rekening gehouden. De vermindering in kwaliteit werd door de consulenten geschat op 20 à 25%, zoodat, indien ook de afneming van de voebezetting in rekening wordt gebracht, met een gift van 60% van de stalmestgift van voor den oorlog kan worden gerekend. Bij de verwerking werd verder aangenomen, dat in 10 ton stalmest 30 kg N aanwezig is.

Meerjarig effect.

De procentuele daling werd verder nog verhoogd met een bedrag, dat in rekening kan worden gebracht, voor het uitboeren van den grond, gedurende de laatste 3 jaar. Uit de resultaten van een aantal meerjarige N-bemestingsproeven, waarop gedurende een aantal achtereenvolgende jaren de opbrengsten werden vergeleken bij een normale N-gift en bij het geheel weglaten van de stikstof, werd gevonden, dat bij het jaren achtereen weglaten van de N-gift de opbrengsten op de niet met N bemeste veldjes, in verhouding tot de opbrengsten der volledig met N bemeste veldjes, met het toenemen der jaren nog steeds afnemen. (schematisch voorgesteld in figuur 4).

Figuur 4.

opbrengst van de 0-veldjes in % van de opbrengst van de met N bemeste veldjes.

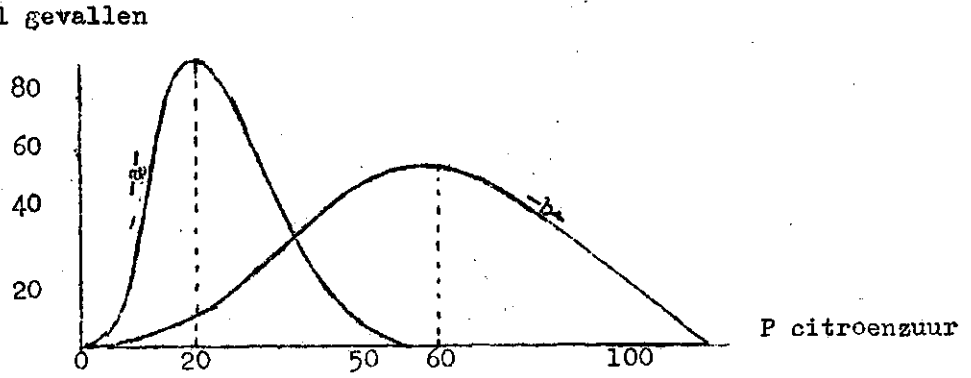
Deze extra daling bleek in de eerste jaren van het weglaten sterker te zijn, dan in latere jaren. Als gevolg van het gedurende 3 jaar geheel weglaten van de N-bemesting, bedroeg deze voor granen gemiddeld ± 8% en voor hakvruchten ± 4%. Op jonge arme gronden (b.v. jonge dalgrond) bleek echter practisch geen daling meer op te treden. Wel was de opbrengstdaling, welke in het eerste jaar van het weglaten der N-bemesting optrad veel sterker dan op de oudere gronden. Omdat nu in de afgeloopen drie jaar de stikstof nog voor een groot deel kon worden verstrekt, werd de aftrek, welke voor het uitboeren van den grond in rekening werd gebracht n.l. 3% voor granen en 1½% voor hakvruchten aanzienlijk lager genomen dan de bovengenoemde cijfers, terwijl voor jongen dalgrond geen aftrek werd toegepast.
In tabel III zijn nu de opbrengstdervingen weergegeven, welke vermoedelijk door het tekort aan stikstofmeststoffen in 1942 zijn te verwachten.

In figuur 3 gaat de curve, welke het verband tusschen opbrengstderving en vermindering der N-gift aangeeft, bij het weglaten van groote hoeveelheden stikstof over in een rechte lijn. Dit blijkt voor alle gewassen het geval te zijn. Bij lage stikstof giften kan derhalve de hoeveelheid meer-opbrengst welke door 1 kg. N wordt verkregen, door een bepaalde hoeveelheid korrel, stroo, aardappelen, bieten enz. worden uitgedrukt. Door aflezingen van de vervaardigde graphieken werden nu de in tabel IV vermelde cijfers verkregen.
Deze getallen komen goed overeen met de in 1938 en 1939 gepubliceerde Duitsche cijfers (Bodenkunde und Pflanzenernährung 13, 198-225, 1939 en 7,200 - 223, 1938), waar voor wintertarwe een gemiddelde van 17 kg. korrel en voor aardappelen van 93 kg. knollen werd gevonden.

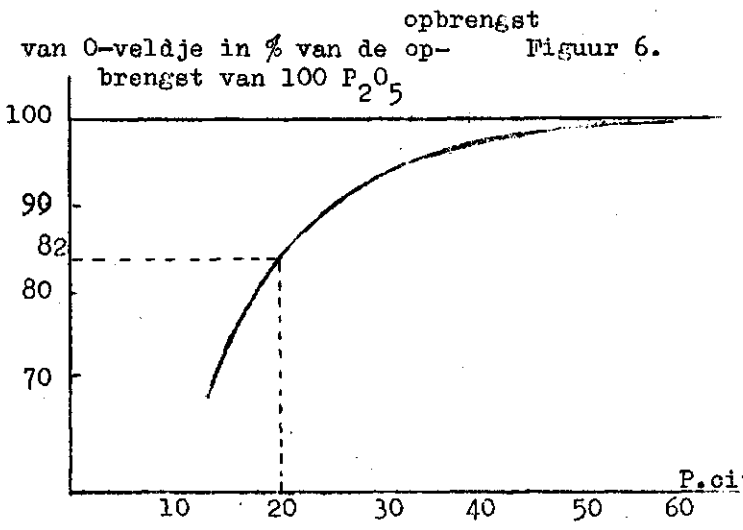
II. Gevolgen van het Phosphaat-tekort.

Dit probleem is moeilijker op te lossen dan het voorgaande. Het aantal proefveldgegevens is hierover veel geringer, terwijl de voorraad phosphaat in den bodem streeksgewijze en zelfs perceelsgewijze zeer sterk kan varieeren. Van het laatste, is o.a. het effect, dat een bemesting met phosphaat op de opbrengst heeft, sterk afhankelijk. Perceelen, welke in de jaren voor den oorlog een overvloedige bemesting ontvingen, waardoor een groote bodemvoorraad kon worden gevormd, kunnen zelfs na 3 jaar weglaten van het phosphaat nog geen depressie laten zien. Hiertegenover staat dat arme gronden (b.v. de jonge dalgronden, of steeds slecht met phosphaat bemeste perceelen) een sterke oogstderving kunnen vertoonen.
Een eenigszins betrouwbare maat voor den bodemvoorraad aan phosphaat werd gevonden in de P citroenzuurcijfers, welke in den loop der jaren aan het Rijkslandbouwproefstation te Groningen werden bepaald in uit alle deelen van Nederland voor chemisch onderzoek, opgezonden grondmonsters. Dit cijfer geeft aan de hoeveelheid phosphaat, die men in citroenzuur van bepaalde sterkte uit een bepaalden hoeveelheid grond kan oplossen. Door nu alle cijfers, verkregen uit één gebied, te rangschikken konden frequentiecurven worden opgesteld, welke het aantal malen aangeven, dat de verschillende P. citroenzuurcijfers werden waargenomen. Als voorbeeld is nu in figuur 5 een dergelijke curve van een aan phosphaatarme (a) en één van een phosphaatrijke streek (b) uitgezet.
In het eerste gebied kwamen dus cijfers van ± 20 het meeste voor, terwijl in het tweede gebied de cijfers om een aanmerkelijk hooger gemiddeld, n.l. ± 60 schommelen.

Figuur 5.

De opbrengstderving, welke op een grond van een bepaald P citroenzuur cijfer waarschijnlijk is, kon nu uit het beschikbare proefveld-materiaal worden afgeleid. Van een aantal proefvelden van het Rijkslandbouwproefstation te Groningen, waarop de gewassen bij een gift van 0 en 100 kg. P_2O_5 per ha werden beproefd, werden ook de P citroenzuurcijfers bepaald. De opbrengsten der 0 - veldjes werden nu uitgedrukt in procenten van die der met 100 kg. P_2O_5 bemeste veldjes en deze procenten worden in een figuur afgezet tegen het P citroenzuurcijfer van den grond (figuur 6).

Figuur 6.

De verkregen gebogen lijn laat nu zien, dat bij hooge P citroenzuurcijfers, het weglaten van het phosphaat practisch geen opbrengstderving veroorzaakt, terwijl bij een slechten phosphaattoestand (laag P.citroenzuurcijfer) de depressie van de opbrengst sterk toeneemt. Bij b.v. een grond met een P.citroenzuurcijfer van 20 en bij een praktijkgift van 100 kg. P_2O_5 zou nu volgens de lijn een oogstderving van 18% worden verkregen. De kromme in figuur 5 geldt alleen voor een praktijkgift van 100 kg. P_2O_5 per ha. Iets anders verloopende curven konden echter ook voor lagere giften worden geteekend. Het zou te ver voeren om nog dieper in te gaan op de ingewikkelde wijze, waarop Dr. van der Paauw het moeilijke probleem heeft weten te benaderen. Wel moet nog worden opgemerkt, dat in tegenstelling met den zand en dalgrond, de gewassen op kleigrond een uiteenloopende reactie op het weglaten van het phosphaat laten zien. Tot de weinig reageerende gewassen, behoorden tarwe en vlas; een sterkere daling vertoonden gerst en aardappelen, terwijl bij erwten en boonen de grootste depressie kon worden vastgesteld. Globaal zouden de oogstdervingen van deze groepen zich verhouden als 2: 3:4.

Het meerjarig effect d.w.z. het terugloopen van de opbrengst door het weglaten van het phosphaat gedurende enkele jaren is ook sterk afhankelijk van den phosphaat toestand. Sommige proefvelden (vooral op kleigrond) leverden, ook na enkele jaren, op de niet met phosphaat bemeste veldjes dezelfde opbrengst als bij een volledige phosphaatbemesting. Andere proefvelden lieten een duidelijken teruggang zien en indien dit het geval is, blijkt deze teruggang evenredig met het aantal jaren te verloopen. Uit de graphieken kon globaal worden afgelezen, dat de oogstvermindering in het eerste jaar van weglaten (dus het eerstejaars effect) ongeveer tweemaal zoo groot is als de vergrooting van de depressie in de volgende jaren.

Voor de vermindering van de kwaliteit en kwantiteit van den stalmest werd, voor die gebieden waar het geven van stalmest gebruikelijk is, een-zelfde factor aangenomen als bij de berekening van de oogstderving tengevolge van het N-tekort werd toegepast, d.w.z. er werd verondersteld dat slechts 60% van de hoeveelheid stalmest van voor den oorlog voor de planten beschikbaar zal zijn.

In tabel V zijn nu de voor 1943 berekende oogstdervingen in procenten van de opbrengst van voor den oorlog weergegeven, terwijl de gecombineerde cijfers voor het stikstof-en het phosphaattekort in tabel VI zijn vermeld.

De berekende cijfers voor het N-tekort (tabel III) en dus ook de gecombineerde cijfers (tabel VI) gelden alleen, indien men de gewassen bemest volgens de gestelde normen. De boer zal echter in het algemeen zoo bemesten, dat hij van de verstrekte stikstofhoeveelheid een zoo hoog mogelijk geldelijk voordeel heeft.

Behalve het P-en N-tekort zijn er nog andere factoren, welke sedert het uitbreken van den oorlog zijn gewijzigd, die min of meer tot een verlaging van het opbrengstniveau zullen hebben geleid. Hiertoe moeten worden gerekend de vermindering der kalibemesting (als kunstmest en als stalmest), een uitbreiding van het onkruid door tekort aan onkruid-bestrijdingsmiddelen, de tekorten aan ziekte-bestrijdingsmiddelen (b.v. Koper Bayer tegen aardappelziekte) en de vermindering der beschikbare trekkracht (vooral motortrekkers) en van de personeelsbezetting, waardoor de cultuurmaatregelen minder intensief zullen zijn. Bovendien zal de geringe kwaliteit en kwantiteit van den stalmest, die vooral op de lichtere gronden behalve als K, P en N leverancier ook een rol speelt

bij het behoud van de structuur van den grond, in dit opzicht niet haar volle werking kunnen uitoefenen.

Betrouwbaarheid der cijfers.

Bij de verwerking is bij gebrek aan juiste gegevens dikwijls tot een globale schatting van verschillende grootheden overgegaan. Hierdoor kunnen de cijfers niet op absolute juistheid aanspraak maken. Bovendien hebben de weersomstandigheden in het komende jaar groote invloed op het te verwachten effect. Een sterke droogte-periode in het voorjaar en den voorzomer kan b.v. het rendement van de stikstofbemesting aanzienlijk doen afnemen, terwijl ook het ter beschikking komen van het in den bodem aanwezige phosphaat van vele uitwendige omstandigheden, afhankelijk is. Toch zullen vermoedelijk de groote verschillen welke tusschen de oogstdervingen van de verschillende gewassen en gebieden werden gevonden wel een zekere mate van waarschijnlijkheid bezitten. In ieder geval is getracht uit de beschikbare gegevens alles te halen, wat voor de berekening van deze cijfers van belang kon zijn.

Ir.A.J. Reestman.

TABEL I. PRACTIJKSTIKSTOF GIFTEN (in kg/ha) VAN VOOR DEN OORLOG.

Productie.	Noordelijke Bouwstreek	Oldambt	Veenkoloniën		Overijsel zandgebied	Zeeland
	zavel	klei	oude dal	jonge dal	zand	klei
Wintertarwe	50 (7^5)	40	85	115	80	55
Zomertarwe	45 (7^5)	40	77^5	110	65	50
Winterrogge	50 (7^5)	40	77^5	105	50	-
Zomerrogge	50 (7^5)	40	75	100	57^5	-
Wintergerst	45 (7^5)	40	77^5	115	65	45
Zomergerst	50 (7^5)	45	75	110	60	45
Haver	50 (7^5)	35	77^5	110	60	45
Veldboonen	0	-	-	-	-	45
Stamboonen	-	-	-	-	-	27^5
Erwten	0	-	-	-	-	27^5
Koolzaad	110 (7^5)	100	-	-	-	135
Geel mosterdzaad	70 (7^5)	60	-	-	-	100
Karwijzaad	80 (7^5)	75	-	-	-	130
Blauwmaanzaad	60 (7^5)	60	-	-	-	135
Vlas	35 (7^5)	-	-	-	-	50
Consumptie-aardappelen	100 (7^5)	90	135	165	50 (30)	135 (soms 40 stm)
Fabrieks-aardappelen	-	-	150	190	-	-
Suikerbieten	110 (7^5)	100	175	220	-	150 (soms 40 stm)
Voederbieten	120 (7^5)	100	190	210	85 (35)	140
Koolrapen	100	-	-	-	70 (35)	-
Knollen	-	-	60	70	35 (20)	-
Klaver en lucerne	0	0	0	0	0	0

Cijfers tusschen haakjes geven de stalmestgift in tonnen per ha. aan.

Onderstreepte cijfers werden geschat in verband met de verstrekte cijfers.

TABEL II. GEMIDDELDE OPBRENGSTEN OVER DE JAREN 1933 - 1939 BEREKEND UIT DE VERSLAGEN EN MEDEDEELINGEN VAN DE DIRECTIE VAN DEN LANDBOUW.

Producten.	Noordelijke Bouwstreek	Oldambt	Veenkoloniën	Overijsel zandgebied	Zeeland
	zand	klei	dal	zand	klei
Wintertarwe	33^{5}	32^{2}	30^{4}	23^{0}	32^{5}
Zomertarwe	28^{8}	28^{6}	28^{0}	18^{2}	26^{8}
Winterrogge	29^{5}	27^{6}	28^{4}	21^{8}	20^{5}
Zomerrogge	$\underline{24^{5}}$	$\underline{24^{3}}$	$\underline{25^{8}}$	$\underline{17^{2}}$	-
Wintergerst	34^{8}	36^{6}	31^{9}	28^{8}	27^{6}
Zomergerst	29^{5}	33^{5}	29^{1}	24^{6}	33^{5}
Haver	40^{4}	43^{2}	38^{9}	20^{9}	31^{6}
Veldboonen	25^{6}	22^{0}	24^{6}	17^{8}	25^{2}
Stamboonen	17^{0}	16^{2}	21^{1}	16^{4}	21^{4}
Erwten	26^{0}	23^{2}	23^{6}	23^{1}	27^{1}
Koolzaad	22^{2}	21^{6}	18^{3}		20^{2}
Geel mosterdzaad	16^{8}	22^{8}	17^{2}		16^{6}
Karwijzaad	14^{2}	11^{4}	7^{2}		14^{5}
Blauwmaanzaad	11^{0}	10^{7}	11^{2}		12^{1}
Vlas	49^{2}				55^{0}
Consumptie-aardappelen	248	238	253	159	211
Fabrieks-aardappelen	305	314	331	285	-
Suikerbieten	359	253	238	327	410
Voederbieten	681	628	598	664	613
Koolrapen	577	417	386	398	419

De onderstreepte cijfers van zomerrogge werden geschat in verband met de opbrengsten der andere graangewassen.

L.E.I.

TABEL III. VERMOEDELIJKE OPBRENGSTDERVING TEN GEVOLGE VAN HET STIKSTOFTEKORT VOOR DE OPBRENGSTEN VAN 1943 IN VERHOUDING TOT DE OPBRENGSTEN VAN VOOR DEN OORLOG, (indien 80% van de hoeveelheid stikstof wordt gegeven, welke in 1942 werd toegewezen).

Producten	Groningen				Groningen en Drenthe Veenkoloniën				Overijsel		Zeeland	
	Noordelijke bouwstreek		Oldambt		oude dal		jonge dal		zandgebied			
	berekend als zavel		zee- en rivierklei		oude veenkoloniën		jonge veenkoloniën		zand		zee- en rivierklei	
	korrel/knol	stro/loof	korrel/knol	stro/loof	korrel/knol	stro/loof	korrel/knol	stro/loof	korrel/knol	stro/loof	korrel/knol	stro/loof
Wintertarwe	7.5	12.5	7	12	14	22	24	38.5	17	28	13.5	23
Zomertarwe	5	7	5.5	7.5	7.5	13	14	28.5	8.5	15	9	14.5
Winterrogge	7	11	7	11.5	8.5	16	15	24	3.5	4.5	–	–
Zomerrogge	6	9	7	10.5	9	14	13	23.5	6	9.5	–	–
Wintergerst	6	9.5	7	11.0	10	18	23	42	8	13.5	10	19
Zomergerst	7	9	7.5	9.5	8	10.5	16.5	22	6	8	7.5	9.5
Haver	5.5	6.5	4	5	7	8	11.5	12	6	7	7.5	8.5
Veldboonen	0		0		–	–	–	–	–	–	10	
Stamboonen	0		0		–	–	–	–	–	–	6	
Erwten	0		0		–	–	–	–	–	–	6	
Koolzaad 1)	0		0		–	–	–	–	–	–	10	
Gele mosterdzaad	20		15		–	–	–	–	–	–	30	
Karwijzaad	30		40		–	–	–	–	–	–	50	
Blauw-maanzaad	0		0		–	–	–	–	–	–	0	
Vlas	1		0		–	–	–	–	–	–	10	
Consumptieaardappelen	8		10.5		10		22		8.5		28	
Fabricksaardappelen	–		–		12		20		–		–	
Suikerbieten	3	10	6	17	26	45	–	–	–	–	20	42
Voederbieten	8.5	26	9	27	41	55	48	58	15	36	20	42
Koolrapen	–		–		–		–		9.5		–	
Stoppelknollen (knolgroen)	–		–		35		40		35		–	
Klaver en lucerne	0		0		0		0		0		0	

1) berekend voor het geval, dat evenals in 1942 aan perceelen, welke goed door den winter kwamen een extra toewijzing van 60 kg N wordt gegeven.

Onderstreepte cijfers zijn minder betrouwbaar dan de andere cijfers.

L.E.I.

TABEL IV. OPBRENGSTDALING IN KG. PER HA. ONTHOUDEN N, BEREKEND VOOR LAGE N-GIFTEN (RECHTLIJNIG VERLOOP).

Producten.	zand en dal		klei	
	korrel/knol	stro/loof	korrel/knol	stro/loof
Wintertarwe	18	58	18	55
Zomertarwe	12	37	15	33
Winterroggo	17	41	-	-
Zomergerst 1)			17	22
Haver			16	25
Aardappelen	98		79	
Suikerbieten (N.Nederland)	-		50	
Suikerbieten (Z.Nederland)	-		87	
Stoppelknollen (stoppelgroen)	240		-	

1) Cijfers voor zand, dal en klei.

TABEL V. VERMOEDELIJKE OOGSTDERVINGEN VOOR 1943 TENGEVOLGE VAN HET WEGLATEN VAN DE FOSFAATBEMESTING.

Producten.	Groningen		Veenkoloniën		Overijsel	Zeeland
	Noordelijke Bouwstreek	Oldambt				
	berekend als zavel	zee- en rivierkleï	oude dal	jonge dal	zand	zee- en rivierkleï
Wintertarwe	2	2	4.5	12	6	1.5
Zomertarwe	2	2	4.5	12	6	1.5
Winterroggo	2	2	4.5	12	6	1.5
Zomerroggo	2	2	4.5	12	6	1.5
Wintergerst	2.5	2.5	4.5	12	6	2
Zomergerst	2.5	2.5	4.5	12	6	2
Haver	2	2	4.5	12	6	2
Veldboonen	3.5	3.5				3
Stamboonen	3.5	3.5				3
Erwten	3.5	3.5				3
Koolzaad	2.5	2.5				2
Geel mosterdzaad	2.5	2.5				2
Karwij	2.5	2.5				2
Blauwmaanzaad	2.5	2.5				2
Vlas	2	2				1.5
Consumptie-aardappelen	2.5	2.5	4.5	12	4	2
Fabrieks-aardappelen	-	-	4.5	12	4	-
Suikerbieten	2	2	4.5	12	4	1.5
Voederbieten	2	2	4.5	12	4	1.5
Koolrapen	-	-	-	-	-	-
Stoppelknollen	-	-	4.5	12	4	-
Klaver en luzerne	2.5	2.5	4.5	12	4	2

TABEL VI. VERMOEDELIJKE OPBRENGSTDERVINGEN TEN GEVOLGE VAN HET STIKSTOF- EN FOSFORZUURTEKORT, VOOR DE OPBRENGSTEN VAN 1943 IN VERHOUDING TOT DE OPBRENGSTEN VAN VOOR DEN OORLOG, (indien 80% van de hoeveelheid stikstof wordt gegeven, welke in 1942 werd toegewezen.)

Producten	Groningen				Groningen en Drenthe Veenkoloniën				Overijsel		Zeeland	
	Noordelijke Bouwstreek		Oldambt		oude dal		jonge dal		zandgebied			
	berekend als zavel		zee- en rivierklei		oude veenkoloniën		jonge veenkoloniën		zand		zee- en rivierklei	
	korrel/knol	stro/loof	korrel/knol	stro/loof	korrel/knol	stro/loof	korrel/knol	stro/loof	korrel/knol	stro/loof	korrel/knol	stro/loof
Wintertarwe	9.5	14.5	9	14	18	25.5	33	45	22	32.5	15	24
Zomertarwe	7	9	7.5	9.5	11.5	17	24.5	37	14	20	10.5	16
Winterrogge	9	13	9	13.5	12.5	20	25	33	9.5	10	-	-
Zomerrogge	8	11	9	12.5	13	18	22	34	11.5	15	-	-
Wintergerst	8.5	12	9.5	13	14	21.5	32	49	13.5	18.5	12	20.5
Zomergerst	9.5	11.5	10	12	12	14.5	26.5	32.5	11.5	13.5	9.5	11.5
Haver	7.5	8.5	6	7	11	12	22	22.5	11.5	12.5	9.5	10.5
Veldboonen	3.5		3.5		-		-		-		12.5	
Stamboonen	3.5		3.5		-		-		-		9	
Erwten	3.5		3.5		-		-		-		9	
Koolzaad 1)	3.5		2.5		-		-		-		12	
Geel mosterdzaad	22		17		-		-		-		31.5	
Karwijzaad	32		42		-		-		-		51	
Blauwmaanzaad	2.5		2.5		-		-		-		2	
Vlas	3		2		-		-		-		11.5	
Consumptieaardappelen	10.5		13		14		32.5		12		30	
Fabrieksaardappelen	-		-		16		29.5		-		-	
Suikerbieten	5	12	8	19	29.5	47.5	-	-	-	-	21	43
Voederbieten	10.5	27	11	28	43.5	57	54	63	18.5	38.5	21	43
Koolrapen	-	-	-	-	-		-		13		-	
Stoppelknollen	-		-		38		47		37		-	
Klaver en lucerne	2.5		2.5		4.5		12		4		2	

1) Berekend voor het geval, dat evenals in 1942 aan perceelen, welke goed door den winter kwamen, een extra toewijzing van 60 kg N wordt gegeven.

L.E.I.